

OFFISERSBLADET

Tidsskrift for Befalets Fellesorganisasjon

- Litt av hvert
- Kjekt å ha!
- Hva skjer?

5
2022

SIDE 69:

BFOs innledende kommentar til forsvarsbudsjettet

Sjømakt-
seminaret
i Bergen

KNM Fridtjof Nansen
på tokt med USS Harry
Truman

Army Summit
i Oslo

Norsk Militær
Tattoo
i Oslo Spektrum

HYUNDAI
Rotem

K2: Norges nye stridsvogn

K2 Norway representerer fremtidsrettet teknologi som ivaretar mobilitet, ildkraft og beskyttelse på en balansert måte. Ny design og materialteknologi gir lav vekt, optimal manøverevne og styrket ildkraft.

K2 Norway levers med en digital infrastruktur fra norsk industri som sørger for full interoperabilitet med øvrige norske kampplattformer, fartøyer og fly. Moderne sensorer og beskyttelsessystemer vil sikre stridsvognas overlevelse mot dagens og fremtidens trusler.

K2s digitale infrastruktur gir muligheter for å videreutvikle vogna som en del av et autonomt stridsmiljø hvor både mobilitet, sensorutnyttelse og beskytning kan gjøres i ubemannet modus. K2 har et våpensystem fult ut kompa-

tibelt med NATO standarder og vil benytte både norskutviklet 120 mm ammunisjon og annen relevant stridsvognsammunisjon.

Driftskostnader reduseres ved å benytte 3 personers besetning og et fleksibelt logistikk og vedlikeholdskonsept tilpasset norske brukeres behov. Forsyningssikkerheten vil ytterligere styrkes ved at K2 sammenstilles i Norge med norske industripartnere samtidig som Polens anskaffelse av et stort antall K2 sikrer ytterligere produksjon i Europa.

Sør-Koreas store produksjonskapasitet kan gi Norge en meget hurtig levering dersom norske myndigheter skulle ønske det.

Er Forsvaret en budsjettvinner?

Ser man kun på tallene, så kan man si det. Men ser man på hva som gjenstår for å ruste opp igjen flere tiår med nedbygging, så mangler det mye. Krigen i Ukraina har synliggjort dette. Økt forsvarsbudsjett skal blant annet brukes til økt øvingsaktivitet i Hær, Sjø og Luft, og økt tilstedeværelse i Nordområdene og ved våre oljeinstallasjoner, primært Marinen og Luftforsvaret. Heimevernet skal også sørge for vakthold på olje- og gassanleggene. Problemet er imidlertid at Forsvaret i utgangspunktet er underbemannet og mangler personell med spesialkompetanse for å gjennomføre daglig tjeneste og normal øvingsaktivitet. Økt vakt-hold, sikring og tilstedeværelse rundt våre oljeinstallasjoner belaster budsjettet betydelig, og belastningen på en allerede underbemannet personellstyrke blir kritisk.

Forsvaret er glad for hver krone som budsjettet øker med, med behovet betydelig større bevilgninger, er som et stort svart hull. Bare det å fylle opp alle våre ammunisjonslagre vil koste langt over 40 milliarder kroner. I tillegg skal det kjøpes inn stridsvogner til nærmere 20 milliarder, helikoptre til omtrent samme sum. Med behovet for innkjøp av langtrekkende luftvern og ny radar-kjede i Norge, kan vi kanskje plusse på med 40–50 milliarder til. Så kommer kanskje det som er viktigst, nemlig en kraftig personellstyrking og betydelig større utdanningskvoter på grunn- og videreutdanning av befal, samt på Krigsskolene. Dette er også en betydelig kostnad, spesielt med tanke på all EBA som må bygges. For i dag er det ikke mer plass i hverken våre leire eller på Krigsskolene.

Vi venter vi på en avgjørelse i stridsvogns-anskaffelsen (november 2022?), våre fire nye ubåter er forsinket å grunn av kontraktskrangling, langtrekkende luftvern hører vi ikke noe om, og helikoptre til Kystvakta og våre fregatter, samt til spesialstyrkene, ser ut til å løse seg, for forsvarsminister Gram har sagt at Eirik Kristoffersen kan «dra kortet» ved behov. Begge har uttalt at Sea Hawk og Black Hawk er aktuelle kandidater. Så da er mitt tips at det er noe på gang der, enten kjøp eller lease-ordning? Med fare for å legge hodet på hoggestabben, så nevner jeg at Finland nå har kjøpt 50 Apache angrepshelikoptre, Polen omtrent samme antall. Burde Norge vurdere noe slikt i stedet for innkjøpet av nye stridsvogner?

Så skal Luftforsvaret v/sjefssersjant Didrik Sand ha kred for initiativet til nedsetting av junior-spesialistrådet (OR 3-5). Her diskuterer en gruppe unge befalsmenn og kvinner en rekke temaer som skal gjøre Luftforsvaret mer miljøbevisst, mer effektivt og til et enda bedre sted å tjenestegjøre. Sjef Luftforsvaret får forslagene forelagt. Se egen artikkel i denne utgave.

Så til slutt dette med økt spionasjevirksomhet. Det er liten tvil om at Russland har kartlagt hele vårt havområde, der olje- og gassledninger ligger, samt svært viktige internettkabler. Nå har også nærgående droner ved våre olje- og gassplattformer blitt en utfordring. Det er bare en ting å si, det må kjøpes inn teknologi som kan uskadeliggjøre disse droner, samt peile hvilket fiskefartøy i nærheten den/de opereres fra! Kontroll av de såkalte fiskefartøyene bør intensiveres, og vi bør inspisere alle rørledninger for eventuelle forhåndsplasserte spreng-ladninger, selv om dette kan ta tid. For sabotasje av olje- og gassledning, så vel som internettkabler, vil kaste Europa og Verden ut i en krise vi aldri har sett maken til. Dessuten er det betimelig å minne alt tjenestegjørende personell om at mobiler kan avlyttes, laptopen kan hackes, så tenk litt over hva du snakker om, hva du skriver, eller hvilke lenker du trykker på. Noen husker kanskje plakaten fra kald krigs-perioden «Du snakker – hvem lytter!».

Kanskje litt for mange negative vibrasjoner denne gang, men det er mye positivt som skjer i dag også. Vi har dyktige soldater, dyktig befal, moderne materiell og et forsvarsbudsjett som tross alt beveger seg i riktig retning. Men vi trenger mer.

God høst og god vinter etter hvert!

Einar Holst Clausen
Redaktør Offisersbladet

5/22

OFFISERSBLADET

Organ for Befalets Fellesorganisasjon

BFO:

Postboks 501 Sentrum, 0105 Oslo
Telefon 23 10 02 20
E-post: post@bfo.no – Internett: www.bfo.no

OFFISERSBLADETS TILSYNSKOMITÉ:

Ris og ros, og eventuelle tips om utgavene kan sendes til tilsynskomiteen@bfo.no

ANSVARLIG UTGIVER:

Jens Jahren, leder BFO

REDAKTØR:

Einar Holst Clausen

REDAKSJON OG ABONNEMENTSAVDELING:

Se adresse for BFO
E-post: Offisersbladet@bfo.no
Tlf. abonnementsavdeling: 23 10 02 20
E-post: mona.audne@bfo.no

Tilsluttet Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund-Stat

ANNONSESALG:

E-post: offisersbladet@bfo.no
Mobil: 480 91 607

Signerte artikler representerer ikke nødvendigvis BFOs mening. Forfattere er selv ansvarlig for innholdet og de meninger som fremholdes. Usignert innhold er redaksjonelt.

GRAFISK PRODUKSJON:

Design: PITBOX AS post@pitbox.no
Trykk: UnitedPress Poligrafija

BILDER:

Hvis ikke annet er oppgitt, er bildene tatt av Forsvaret.

FORSIDE:

Enda en F 35 lander på Ørland Hovedflystasjon.
Foto Forsvaret.

REDAKSJONEN AVSLUTTET:

13. oktober 2022
(Bekreftet opplag 1. halvår 2021 - 10.400)

UTGIVELSESPAN 2022:

NUMMER	MATR.FRIST	UTGIVELSE
Nr 6, desember	25. november	9. desember

FØLG BFO PÅ:

facebook.com/bfo.no
twitter.com/bfo12
instagram.com/bfo12

Fagpressen
OPPLAGSKONTROLLERT

TRYGG DIGITAL FRAMTID

Innovasjon, modernisering og effektivisering er kritisk for den norske forsvarssektoren. Vi er en solid og erfaren partner som har Norges største fagmiljø innen digitalisering.

Sopra Steria ruster forsvarssektoren for en trygg digital fremtid.

faste saker:

Redaktøren: Er Forsvaret en budsjettvinner?4

BFO leder32

Giv akt!.....36

Hva skjer?38

KAFO leder.....46

Pensjonssidene48

Litt av hvert52, 53, 67

Filmanmeldelse63

Tilbakeblikk66

Leserinlegg68

Internasjonale nyheter70

artikler:

Konferanse med BFOs arbeids- og hovedtillitsvalgte.....10

Norsk Militær Tattoo 2022.....12

Sjømaktseminaret i Bergen16

Kommadørkaptein og skibssjef Iris Fivelstad18

Luftforsvarets juniorspesialistråd22

Intervju: Med blikk for enkeltmennesket24

Army Summit 202228

Ultraløp på grensa til Russland.....54

På tide med et år i Afrika.....56

Private russiske selskaper kan være en trussel mot Norge60

Forsvarsbudsjettet – for liten økning i årsverk!.....69

12-13

Norsk Militær Tattoo 2022!
– Fire år siden sist!

24-25

Med blikk for enkeltmennesket
– laget og for fremtiden!

«Hva jeg har lært med meg fra Forsvaret? Først og fremst grunnsetningen om ledelse: la være på dine kvinner og menn og la dem oppgitt» – i en video fra...

«Hva jeg har lært med meg fra Forsvaret? Først og fremst grunnsetningen om ledelse: la være på dine kvinner og menn og la dem oppgitt» – i en video fra...

«Hva jeg har lært med meg fra Forsvaret? Først og fremst grunnsetningen om ledelse: la være på dine kvinner og menn og la dem oppgitt» – i en video fra...

28-29

Army Summit 2022
– styrke gjennom Nordisk samarbeid

Tradisjonen tre år Army Summit også i år godt støttet av den Norske Allianserådgivning, avholdt i Rikshuset på Akershus festning. I år med et meget aktuelt tema, nå som både Sverige og Finland er på vei inn i NATO.

«Hva jeg har lært med meg fra Forsvaret? Først og fremst grunnsetningen om ledelse: la være på dine kvinner og menn og la dem oppgitt» – i en video fra...

«Hva jeg har lært med meg fra Forsvaret? Først og fremst grunnsetningen om ledelse: la være på dine kvinner og menn og la dem oppgitt» – i en video fra...

60-61

Private russiske selskaper kan
være en trussel mot Norge

Norge har vært på vakt mot flere typer ikke-statlige aktører som kan tenkes å drive rekognosering av arve og miljøer mål, mennesker, lands, bebyggelser, ressurser over grensen for fortsatt forberedelse av potensielle operasjoner, utøver forsker Asle Gjøsten ved Sjøkrigsskolen i Bergen.

«Hva jeg har lært med meg fra Forsvaret? Først og fremst grunnsetningen om ledelse: la være på dine kvinner og menn og la dem oppgitt» – i en video fra...

«Hva jeg har lært med meg fra Forsvaret? Først og fremst grunnsetningen om ledelse: la være på dine kvinner og menn og la dem oppgitt» – i en video fra...

A TRULY RELIABLE ADVANTAGE

Of all the things that can go wrong on a mission,
your ammunition shouldn't be one of them.

From special forces to regular army, navy and air crews, Nammo provides the reliable advantage to those doing an important job, where and when they need it most. Our relentless focus on real-world operator challenges and constant drive to advance performance and reliability makes Nammo a trusted partner. We provide the tools that get the job done, without fail.

- Ammunition
- Rocket Motors
- M72 Shoulder Fired Systems
- Demilitarization

www.nammo.com

nammo
SECURING THE FUTURE

U.S. Marine Corps photo by Sgt. Luke Kuennen

Norwegian Industry in partnership with BAE Systems Hägglunds

CV90 Infantry Fighting Vehicle

Relevant, proven and capable through incremental upgrades.
Ready for follow on production PIII6 IFVs.

baesystems.com/CV90

16 variants in use by seven countries.
Thank you for putting your trust in us!

On its way

MASKINERING A-S

Nammo

KONGSBERG

Sysint

TOTAL
DEFENCE
GROUP

CHS nor AS

TaMek a.s

THALES

CV90
Norwegian
Industry
Cluster

Konferanse med BFOs arbeids- og hovedtillitsvalgte

BFO med kompetanseutvikler Jon Vestli i spissen, samlet nærmere 75 tillitsvalgte i tre dager på Scandic Hamar fra 5.-7. september.

Nestleder BFO Rune Rudberg åpnet ATV HTV konferansen 2022 på Scandic Hamar.

■ Av Einar Holst Clausen

Unge og eldre tillitsvalgte fra hele landet fikk noen interessante og lærerike dager på denne konferansen. Jon Vestli hadde som arrangør et sammensatt og givende program, der også BFO ledelse og forhandlingsledere bidro med sin kunnskap.

FØRSTE DAGEN

Nestleder BFO Rune Rudberg innledet og ønsket velkommen og snakket om trepartssamarbeidet, og det å være likeverdige parter i arbeidslivet. Noe BFO merker at er under press fra arbeidsgiver. Andre punkter deltagerne fikk høre om, var bruk og praktisering av Hovedavtalen m/tilleggsavtalen, partshold, medbestemmelse, forhandlinger/frister/tvister, arbeidsplaner, arbeidsgi-

vers bruk/misbruk av styringsrett. BFOs påvirkning innen disse punkter, samt inn mot Fagmilitært råd og Langtidsplan for Forsvaret, ble også nevnt.

Det ble satt av en hel økt til forhandlingsleder lønn/tariff, Lars Omberg, som orienterte om Hovedtariffavtalen 1. mai 2022 – 30. april 2024 (med endringer pr 1. mai 2022 og lønnsplanhefte 56), samt Forsvarets lønnsdirektiv, som få har sett eller hørt om. Et stort tema med mye å sette seg inn i, men med stor betydning for forståelse for lønn og lønnsforhold for den enkelte. Vil Forsvarets ledelse bruke lønn til å motivere, rekruttere og beholde?

Forskjellen på Hovedoppgjør og Mellomoppgjør ble forklart, samt enkelte punkter av interesse i Hovedtariffavtalen, inklusive årets lønnsoppgjør og nytt lønssystem.

Lønnsrammer, lønnsstiger og lønnsplaner førte også til mange spørsmål fra salen, og like mange gode svar fra Omberg. Lønn engasjerer!

Festmiddagen på kvelden, inneholdt også en oppmerksomhet til Marius Krey, i form av en helt spesiell «BFO anerkjennelses-coin». Begrunnelsen er at Krey har vært tillitsvalgt for våre medlemmer ved Maritim helikopterving siden januar 2016 (ihht CRM). Han er oversersjant (OR 6), og var en av de som støttet/ var med helikoptrene når dette var om bord på Kystvakters fartøyer. Slik er det ikke nå: Beslutningen om å terminere NH 90 traff både Marius personlig og alle våre medlemmer ved helikoptervingen, som lyn fra klar himmel. Plutselig sto de uten en meningsfull hverdag, erstattet av stor usikkerhet om fremtiden. Det var

og er er krevende! Marius er kunnskapsrik, og har de siste seks månedene tatt flere kurs i regi av BFO-skolen. I tillegg har han gode støttespillere i de frikjøpte i Luft.

«Jeg tror det finnes muligheter her, blant annet hos amerikanerne. Og det er viktig at vi får på plass en løsning. Både med tanke på den militære beredskapen, og ikke minst med tanke på den redningsfunksjonen som de maritime helikoptrene også ivaretar overfor sivile. Den kapasiteten NH90 ivaretok er nok atskillig større enn det det er gitt et bilde av utad, og jeg vil gå så langt som til å si at spørsmålet om ei midlertidig løsning koker ned til hvilken pris regjeringa vil sette på et liv til havs. Vi trenger en maritim helikopterkapasitet i Forsvaret, og den

Leder BFO Jens Jahren snakket veien videre og den fremtidig utvikling.

Lars Huse og Jens Jahren svarer på spørsmål fra sale n.

Gode samtaler også i pausene. Her Jon Vestli i misten i samtale med to av de tillitsvalgte.

Rune tildeler Krey anerkjennelses coin.

Forhandlingsleder Dag A Stutlien foredrag om modernisering og effektiviseringsprosjektet i Forsvaret.

Forhandlingsleder Lars Omberg brukte første økt på gjennomgang av tariff og lønn.

Dosent av HR.

trenger vi å få på plass så raskt som overhodet mulig, sier Krey.

Marius har sin integritet og sine meninger godt forankret i våre verdier; Samarbeid, uavhengighet og styrke. Han har mot til å si ifra, har invitert lokal ledelse til å samarbeide og kurse alle, og han tørr å stå for noe annet enn et hylekor. Konsekvensen er også at flere har meldt overgang til BFO i luftvingen – takket være Marius som ATV. Dette står det respekt av!

ANDRE DAGEN

Denne dagen startet med et foredrag fra brigader Lars Huse, der han kom med sine innledende tanker rundt Forsvarssjefens Fagmilitære Råd (FMR), som han har fått oppgaven med å lede. Han snakket om planlagt sammensetting av rådet, arbeidsmetodikk,

rammefaktorer, og vurderinger rundt hvordan det endelige fagmilitære rådet skal legges frem til Forsvarsministeren og Stortinget/Regjeringen. Alternativ 1-4? antageligvis ikke, en skalerbar modell? Sannsynligvis. En ting er i alle fall helt sikkert, og det er at det er svært mange faktorer som skal vurderes og tas hensyn til. Brigader Huse er nå inne i en forberedelsesperiode, før rådet er satt sammen og han har fått det endelige mandatet. Huse har en spennende tilnærming, der forsvarssjefen ønsker å ende opp med et fagmilitært råd uten for mye departemental påvirkning. Huse ønsker blant annet å ha med kadetter fra de tre krigsskolene, samt frittallende og kritiske røster, i tillegg til innspill fra organisasjonene.

Etter Huse sin orientering, slapp

de tillitsvalgte til med spørsmål, der både Huse og leder BFO Jens Jahren, svarte ut de mange spørsmålene, i den grad det var mulig på nåværende tidspunkt. Jens Jahren sto noe mer fritt til å svare, for Huse har som nevnt enda ikke mottatt sitt mandat. Under denne Q&A-runden fikk Huse mange gode spørsmål, kommentarer og gode innspill til sitt videre arbeid. Det videre arbeidet utover dagen gikk med til HTV'enes grenvise samling med ATV'er, i tillegg til tilbud om opplæring i forhandlingsplanlegging- og strategi for de som hadde ønske om det.

TREDJE DAGEN

Denne dagen besto av én økt før avslutning og hjemreise. Forhandlingsleder Dag A. Stutlien, kompetanseutvikler Jon Vestli og BFO-leder Jens Jahren kom med

sine refleksjoner i forbindelse med modernisering og effektivisering (M&E prosjektet) i Forsvaret, og konsekvensene av krav om innsparing av drøyt to milliarder kroner. Det er svært mange kritiske røster til dette prosjektet/programmet.

Dosent Kåre Slåtten ved Universitetet i Sørøst-Norge avsluttet konferansen på Hamar. Han ga et historisk overblikk over utviklingen av personal- og HR-politikk. Meget interessant. Konklusjonen og tilbakemeldingene etter tre dager på Hamar, var at deltagerne hadde vært med på en velregissert konferanse, med mye faglig påfyll i en flott sosial ramme. Lykke til med det videre gode BFO-tillitsarbeidet ATV'er og HTV'er!

Norsk Militær Tattoo 2022!

– Fire år siden sist!

United States Navy Band

Fremmedlegionens musikkorps.

Svenske Arméns Musikkorps.

- Av Einar Holst Clausen
- Foto Torbjørn Kjosvold

ENDELIG

Vi må tilbake til 2018, da vi sist kunne oppleve militær-musikk i Oslos gater, og et heidundrendes familieshow i Oslo Spektrum. For pandemien satte nemlig en stopper for Tattoen i 2020. Offisersbladet fikk overvære generalprøve i Spektrum torsdag kveld den 15. september, med den meget dyktige konferansieren Mikael fra P-4. Det er imponerende å se teamet som jobber med å få alle brikkene på plass før, under og etter forestillingene.

Dette er koordinering på høyt nivå. Med en flott stor scene, store digitale skjermer, profesjonell lyssetting og svært god lyd, ble årets forestilling en meget god opplevelse.

TRADISJON

Gjennom Norsk Militær Tatoo er Forsvaret med på å bidra til profesjonell musikkformidling, samt å ivareta og utvikle militærmusikkens lange tradisjon og egenart, uttalte sjef Forsvarets musikk oberstløytnant Pål W. Magnussen til pressen før Tatooen.

Norsk Militær Tatoo (NMT) er landets største innendørsshow med

Drilltroppen i kjent stil.

Polsk danseinnslag i Tyrolerstil.

Soldater og CV90 fra GP.

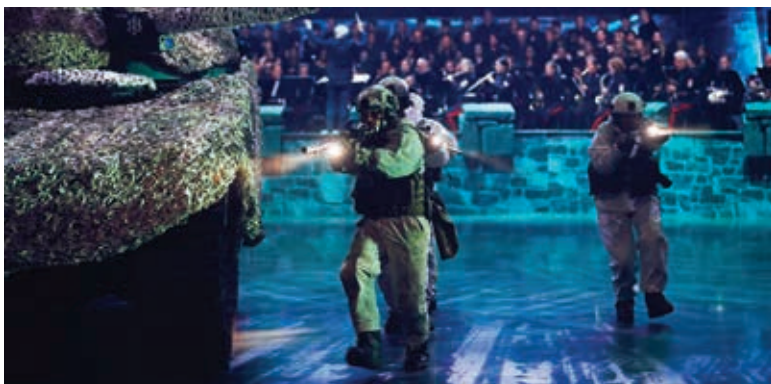
litt over 600 medvirkende fra hele verden. Forsvarets musikk deltar, samt Hans Majestet Kongens Garde og deltakere fra åtte andre land. Musikk, marsj og sang har like lang tradisjon som det fantes militære avdelinger. Musikk har i århundrer blitt brukt for å holde oppe moral og kampvilje. Seneste eksempel på dette, har vi sett i videoklipp av soldatsamling fra krigen i Ukraina. Så fikk også publikum se en forhåndsinnspilt video med National Exemplary Band of the Armed Forces of Ukraine fra hovedstaden Kyiv, der de takker for hjelp og støtte i den pågående krigen.

FAMILIEVENNLIG

Tattoen har alltid vært til glede for alle som er glade i korpsmusikk, militær-musikk og militære tradisjoner. I tillegg fikk hele familien oppleve sang fra gode solister, folkedans, profesjonelle dansere og morsomt innslag med IMPS Motorcycle Display Team, der små og store viste frem sine ferdigheter på små og store motorsykler. Denne gang var det lagt vekt på Forsvarets verdier og innsats gjennom mange år, samt en uttrykt støtte til det Ukrainske folk. Innslaget med Finnmark Landforsvar (FLF), representert med kjøretøy fra HV-17,

IMPS Motorcycle Display Team

Soldatene fra GP rykker frem.

CV90 og soldater fra Porsanger bataljon (GP) og sekshjulinger og grensejegere fra Garnisonen i Sør-Varanger (GSV) skapte spenning og applaus i salen.

IKKE BARE I SPEKTRUM

Deltagende nasjoner ankommer Oslo mange dager før gjennomføringen av forestillingene, og Tattoo-teamet rigger og klargjør Spektrum i dagevis. Det skal orienteres, koordineres og øves mye. Men allerede den 14. september på kvelden, ble det holdt en åpningskonsert på Akershus festning, Karpedammen med Arméns Musikk-

år og Musikktroppen HMKG. Samme dag var U.S. Navy Band fra USA, The Royal Symphonic Band of The Belgian Guides fra Belgia og 3. Gardekompani (Musikk & Drill) i Sandefjord og Hamar for å ta del i markeringene av frivillighetens år! Den 16. september kl 14:15 ble den tradisjonsrike Tattoo-paraden i Oslos gater gjennomført med alle deltagende nasjoner og avdelinger, og med påfølgende Mini-tattoo på Akershus Festning.

TRE FLOTTE FORESTILLINGER

I tattoo-helgen 16-18. september, ble det gjennomført en premiere-

Sangsolisten @stineholouella

forestilling på fredag, to forestillinger på lørdag og en avslutningsforestilling på søndag. Tattoo-ledelsen var fornøyd med godt besøkte forestillinger. Offisersbladet gratulerer Forsvarets Musikk, teamet som har planlagt Tattooen over lang tid, samt de deltagende avdelinger med vel gjennomført!

DELTAGERE I ÅRETS TATTOO:

Forsvarets stabsmusikkorps (NOR), Kongelige Norske Marines Musikkorps (NOR), Hans Majestet Kongens Garde 3. kompani (NOR), Complete Drum Corps (NOR),

Intros Allstars Dance Company (NOR), Tattoo-koret (NOR), The States Navy Band (US), Gebirgsmusikkorps der Bundeswehr (GER), The Royal Band of the Belgian Guides (BEL), The Central Band of the Royal Swedish Army (SWE), Gymnastics Club Piruett Team and Showgroup Vikerkkaar (EST), IMPS Motorcycle Display Team (UK), Warsaw Garrison Honour Guard (POL), The Representative Band of the Polish Armed Forces (POL), The French Foreign Legion Band (FRA). Den dyktige @stineholeulla var solist i år. Finnmark Landforsvar (FLF) var æresavdeling.

Sjømaktseminaret i Bergen

– Utøvelse av sjømakt og Sjøforsvarets rolle på havet

Den 23-24. september arrangerte Sjømilitære Samfund og Sjøforsvaret sitt sjømaktseminar på SAS Raddisson Blu i Bergen sentrum. Over 300 deltagere, som spøkefullt av sjef Sjøforsvaret ble kalt «menigheten», fikk oppleve to dager fylt av meget interessante foredrag og debatter.

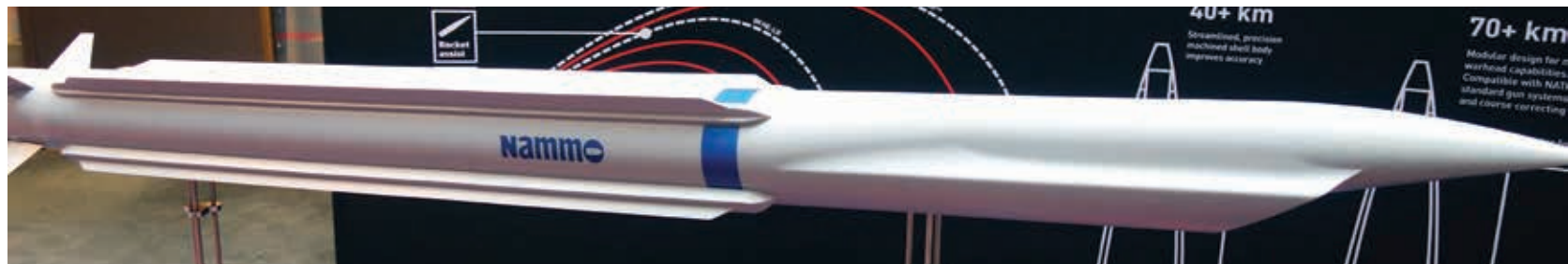
Mange interessante paneldebatter. Sjef Kystvakta flaggkommandør Oliver Berdal og oblt Høiback var meget klare i sine uttalelser.

NSM missilet fra Kongsberg.

Pausene ble brukt til gode samtaler med kaffe til.

NAMMOs raketeknologi ble vist frem.

■ Av Einar Holst Clausen

STOR DELTAGELSE

Som seg hør og bør, ble seminaret åpnet av President Sjømilitære Samfund, kommandør Heidi Krøke, etterfulgt av en hilsen fra vertsbyen ved ordfører Rune Bakkervik. Administrerende direktør FSi (Forsvars- og sikkerhetsindustriens interesseforening) Torbjørn Svendsgård fulgte på med å orientere om samspillet mellom forsvarsindustrien og Forsvaret, og tilstedeværelsen av flere forsvarsleverandører med stands på seminaret. Det er ikke plass til å beskrive alle foredragene og debattene under Sjømaktseminaret i denne artikkelen, for programmet var tett to dager til ende. For de som vil lese gjennom alle foredragene, så er de lagt ut på Sjømilitære Samfund sin nettside.

GODE INNLEGG OG FOREDRAG

Under sesjon 1 første dag, med tema «Strategiske premisser og forutsetninger», innledet statssekretær Bent-Joachim Bentzen om Norges rolle som NATO i Nord, og internasjonale interesser og forpliktelser. Flaggkommandør Ståle Pedersen i Joint Force Command Norfolk, fulgte på med å fortelle om det transatlantiske perspektivet. Det var begge dager lagt opp til gode pauser/lunsj og muligheter for besøk på stands. Et av høydepunktene den første seminardagen, var det interessante foredraget til kommandørkaptein Iris Fivelstad, skipssjef på KNM Fridtjof Nansen, som var eskortefartøy i hangarskipsgruppen USS Harry Truman 2021-2022. Forberedelser, øving, simulatortrening og gjennomføring med all logistikk dette medførte (se egen sideartikkel om dette).

VIKTIGE TEMAER

Siste tema på første dag, var «Effekten av fellesoperasjoner i det maritime domenet, etterretning, cyber og space». Først ut var skipssjef og leder UVB sjefskurs, kommandørkaptein Stian Sandløkk. Han snakket om evnen til å detektere fiendtlige ubåter fra både under- og over vann, og Russlands produksjon av svært støysvake strategiske ubåter. Han kom også inn på den enorme teknologiske utviklingen, med blant annet utvikling av avanserte undervannssensorer, som kan registrere og ubåtbevegelser, og til og med hvilken type ubåt den registrerer.

Så fulgte en paneldebatt om fellesoperasjoner, multidomeneoperasjoner, samvirke og hvordan utnytte domeneene Cyber og Space. Her deltok tidligere sjef CYFOR

generalmajor Inge Kampenes, kon-treadmiral Ole Morten Sandquist nk FOH, Karl E. Olsen FFI og brigader Jon Morten Mangersnes E-tjenesten. Det var skjønn enighet om at fellesoperasjoner og multidomeneoperasjoner er avgjørende i fremtiden, men Kampenes uttrykte en viss frustrasjon over manglende satsning på Cyber, da Cyber-operasjoner og Cybersikkerhet, blir stadig viktigere!

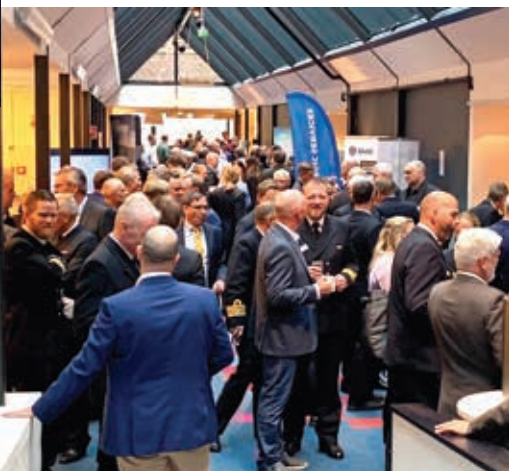
Dagen ble avsluttet med en motagelse og festmiddag i Haakonshallen, der seminardeltager Ine Eriksen Søreide var hedersgjest. Hun holdt for øvrig en glimrende tale til en festkledd forsamling.

KYSTVAKTA

Seminarets andre dag ble åpnet med en meget god orientering om Kystvaktas oppdrag og viktighet for

Salen var fullsatt med rundt 350 deltagere, VIP helt foran.

Kaffepausene ble brukt til den gode praten og besøk på forsvarsindustriens stands.

Kaffepause og besøk på forsvarsindustriens stands.

BFO var på plass med stand på Sjømaktseminaret.

kystlandet Norge og våre naturressurser, holdt av orlogs-kaptein Bjørn Amundsen, sjef KV Harstad og skvadronssjef Ytre Kystvakt. Med gode bilder, fikk vi et godt innblikk i de varierte oppdrag Kystvakta har. Av de 14 (15) fartøyene Kystvakta har, drifter de i dag 11 av de, med 19 besetninger. Det legges ikke skjul på at det personellmangel innen enkelte kategorier. Nå er også tre nye fartøyer av Jan Mayen-klassen på vei i årene fremover.

Professor James Bergeron POLAD/MARCOM, foredro så om NATOs maritime perspektiv og strategi, prioriteter og Norges rolle, sett i forhold til veivalg og prioriteringer for forsvaret av Norge i et 10-20 års perspektiv. Han kom inn på økt behov for anti skip- og luftkapasiteter, cyber-teknologi og dronekapasiteter.

FRISKT INNSLAG!

Så kom seminarrets friskeste foredrag! Orlogskaptein Tor Ivar Strømmen, forsker og doktorgradstipendiat. Hans tema var «Hva tjener Norge på Forsvarets utøvelse av sjømakt?». Norge er en maritim stormakt! Han var meget klar på havets viktighet, ikke bare ressursene, men alle olje/gass/kommunikasjonskabler som ligger på havbunnen. Disse er klare mål i krig, sa Strømmen. Han var videre klar på at det er vår kyst og havområder som er det viktigste å forsvare. Det er et faktum at Russiske «fiskebåter» kartlegger våre kabler, og at det i det siste er det observert større droner i nærheten av våre oljeinstallasjoner. Ikke visste vi at uken etter seminaret, ble gassledninger i Nord-Stream systemet utsatt for eksplosjoner med påfølgende gass-

lekkasjer. Sannsynligheten for at det er Russland som står bak dette, for å markere hva de er i stand til, er meget sannsynlig.

Strømmen var i motsetning til de andre foredragsholderne, også i stand til å adressere elefanten i rommet, ved blant annet å peke på mangelen på kvalifisert personell, for lave utdanningskvoter på Sjøkrigsskolen, personellflukten, lav ståtid i OR-søylen, mangelen på helikoptre på fregattene og Kystvaktfartøyene, og tomme ammunisjonslagre.

AVSLUTNING

Statsforvalter og leder av Forsvarskommisjonen Knut Storberget var en av de siste talerne, og han ga en kort, men dekkende orientering om arbeidet i Forsvarskommisjonen, før han inngikk i panelet

sammen med oberst Trond Haande, Audun Halvorsen, Håkon S. Andersen, Harald Høiback og Oliver Berdal. Temaet var «Hva skal forsvares – Sjøforsvarets rolle», «Betingelser for mottak av forsterkninger, i krig», «Betydningen av stridsmoral, trening og øving», og «Hvordan sikre en troverdig sjømilitær styrke». En god paneldebatt og gode spørsmål fra salen. Sjef Sjøforsvaret kontreadmiral Rune Andersen holdt den avsluttende og oppsummerende talen, før Presidenten i Sjømilitære Samfund takket alle som har bidratt i planlegging og gjennomføring, en takk til forsvarsindustrien som har bidratt med økonomi, samt en spesiell takk til sjøkrigsskole-kadettene som hjalp hele veien gjennom.

Kommandørkaptein og skipssjef Iris Fivelstad – på oppdrag i hangarskips-gruppe USS Harry Truman

Fra høsten 2021 til våren 2022 var fregatten KNM Fridtjof Nansen knyttet til trening og operativt oppdrag som eskortefartøy for hangarskipet USS Harry Truman. Kommandørkaptein Iris Fivelstad var en av to skipssjefer som med sitt mannskap, simulator-miljøet på Haakonsvern og all logistikken, som med dette oppdraget fikk en meget verdifull erfaring i å operere i en hangarskips-gruppe.

■ Einar Holst Clausen

Offisersbladet møtte Fivelstad under Sjømaktseminaret i Bergen, der hun holdt et foredrag om det å være en del av et slikt oppdrag. Her er hennes svar på spørsmålene hun fikk.

Hva fikk dere av tid til forberedelser?

– Vi fikk jo tidlig varsling om å forberede oppdraget, så allerede rundt påsketider 2021 var vi i gang med møter via H-VTC med US Navy, der både Ruben og hans operasjons-

offiser og jeg og min operasjons-offiser, samt Liason-offiseren vår Frode Nakken blant flere deltok.

Simulatortrening i forkant?

– Tordenskjold har mulighet til å koble opp sine simulatorer via en H-link til USA. Team Takle seilte over til USA allerede i august 21, og de deltok i simulatortrening i USA sammen med enhetene fra CSG 8, mens operasjonsroms-personell fra Team Fivelstad deltok i den samme treningen fra KNM Tordenskjold, koblet opp i

det samme spillet. Treningen kalles "Fleet Syntetic training" og gjennomføres alltid i hangarskips-gruppen før C2X som er «live» treningen på havet, og er sertifisering av gruppen. Team Takle seilte sertifiseringen, og der deltok 10 av mine fra besetningen, mens jeg var så heldig å seile sertifiseringen om bord på hangarskipet. Dette var i oktober 2021 i øvingsfeltene utenfor østkysten.

Sjefen for simulatortreningen ved KNM Tordenskjold/T&E/Fagkontor,

kommandørkaptein Steinar Sandvik, bekrefter dette og føyer i samtale med Offisersbladet til at Sjøforsvarets taktiske trener (PROTEUS ASTT) er koblet opp mot simulatorer i andre NATO-nasjoner, slik at besetningen kan trene fra simulatoren ved Haakonsvern, og med tilsvarende simulatorer hos våre samarbeidspartnere.

Sandvik forteller videre at de nå har en øvelse med US Air Force sitt treningssenter i Europa (USAFE-AFAFRICA warfare centre). Åtte NATO-nasjoner, og dobbelt så mange

KK Iris Fivelstad på broen til hangarskipet USS Harry Truman, sammen med «captain» på Harry Truman.

Iris Fivelstad i samtale med ett av mannskapet på Harry Truman.

USS Harry Truman bunkrer opp til havs.

simulatorer/treningssenter for missilforsvar av NATO. Treningskoordinator er Arne Skare.

Hvor lenge varte oppdraget?

– Nansen var borte fra hjemmehavn fra august 2021 til 9. mai 2022, og det var Team Takle som hadde hovedbolken av oppdraget høsten 21, med deployering fra østkysten 1. desember 2021, og til vi byttet i Bari 4. februar 2022. Som følge av to besetningers solide innsats, ba US Navy Norge om å forlenge bidraget med en måned.

Vi skulle egentlig detasjere den 1. april 2022, men ble forlenget til 1. mai. Jeg ønsker også å berømme de som stod på begge besetningene og var med på hele oppdraget: Liasonoffiserene på hangarskipet, LEGAD, P&I og jagerflykontroll fra 131 LV.

Hvordan foregikk besetningsbyttet?

– Vi byttet i Bari, Italia den 4. februar, og byttet foregikk raskt og effektivt på to timer. Nansen med Team Takle fortøyde dagen

før og gjorde fartøyet klart for byttet.

Vi hadde chartret et Norwegian fly, og pga smittesituasjonen vi hadde i februar i Norge og Europa, fikk vi "militær ende til ende" transport, der vi ble busset utenom terminalen på Flesland, rett til flytrappen, og fra flyplassen i Bari utenom tollen rett til kaien. Begge besetninger hadde landlovsnekt i Bari og etter byttet flyttet Team Fivelstad om bord og tidlig morgen den 5. mai gikk vi fra kai og rett i formasjon med hangarskipsgrup-

pen. Siden vi visste at vi måtte bytte meget hurtig hadde vi tatt brorparten av overleveringen på H-VTC møter og på e-post.

Fungerte alt som forventet under oppdraget?

– Jeg og min besetning kom til "dekket bord" etter som Team Takle hadde gått opp de lange forsyningslinjene og etablert gode rutiner. Det er krevende å ha fartøyet ni måneder borte fra hjemmehavn, men to besetninger, støtte fra logistikkapparatet, FLO verk-

KNM Fridtjof Nansen med USS Harry Truman og F-18 Hornets i bakgrunnen. Foto: US Navy

Team Fivelstad skal ta over for team Takle. Avstand pga korona.

Det er hektisk på flydekk!

KNM Fridtjof Nansen i aksjon. Foto: US Navy

To F 18 fra USS Harry Truman passerer KNM Fridtjof Nansen med norsk flagg i cockpit Foto US Navy.

Et hangarskip representerer også en stor jagerfly og helikopterstyrke.

steder, FMA og N4 gjorde at vi ikke opplevde noe nedetid av betydning.

Et hangarskip har en fart opptil 30 knop – var det en utfordring?

– Det kan under enkelte omstendigheter være krevende å holde tritt med hangarskipet, men de transiterer ikke så ofte i så høy hastighet heldigvis. Som regel har de lengre perioder i en avgrenset "boks/patruljeområde" der det er gode forhold for flyoperasjoner – det vil si plass til å holde flykurs opp mot vinden over lengre tid, og lite forstyrrende sivil trafikk. Når

hangarskipet har «launchet» flyene, kommer de gjerne tilbake for å kunne ta flyene ned igjen på samme gunstige kurs. Da er det ikke nødvendig for eskortene som patruljerer området å holde samme fart.

Hvilke tilbakemeldinger har dere fått etter oppdraget?

– US Navy har gitt oss veldig gode tilbakemeldinger på oppdraget, og det er jeg på vegne av de to besetningene stolt av. Når de spør om vi kan stå i oppdraget lengre, tar jeg det som et tegn på at vi gjorde en vesentlig

forskjell der, og ikke bare hang med som et femte hjul på vognen.

Var jobben som skipssjef utfordrende?

– Jeg syns at alle mine 4,5 år som skipssjef har vært utfordrende – og svært givende. Det er klart at det avsluttende toktet ble spesielt, da det ble en mer krevende sikkerhetssituasjon i Europa. Styrkesjefen var opptatt av å holde en god beredskap, samtidig som han advarte mot "miscalculations". Det var absolutt avgjørende for meg at vi hadde så

god samtrening og integrasjon på forhånd, og hadde lært hverandre å kjenne, og at LNO'ene hadde etablert gode tillitsforhold. Man har «pre-planned actions», som er innøvde prosedyrer, men så må man alltid ta høyde for at det kan skje episoder som ikke passer inn i planen, og da kommer "military judgement" til anvendelse. Da er det bra at styrkesjefen har tiltro til fartøy og besetning, kjenner kapasiteter og begrensninger, og at det mellommenneskelige forholdet og tilliten er til stede. Det går begge veier.

BREDENGEN

VI FORENER TEKNISK KOMPETANSE INNEN RADIOFREKVENNS, FIBEROPTIKK OG LAVFREKVENTE TEKNOLOGIER UNDER ETT TAK OG TILBYR ET HØYKVALITETS PRODUKTSORTIMENT FOR FORSVARSMARKEDET.

Besøk vår nye nettbutikk med tusenvis av produkter

BREDENGEN.NO

RF OG MIKROBØLGE

Bredengen har lang erfaring med utvikling, produksjon og kvalifisering av kabler, kontakter og kabelsystemer designet for bruk i luftbårne applikasjoner, slik som missiler, jagerfly og helikoptre. Våre løsninger brukes i systemer over hele verden.

HUBER+SUHNER Minibend og SUCOFLEX

Mikrobølgekabler med overlegne elektriske og mekaniske egenskaper er et sikkert valg når optimal ytelse skal prioriteres. Egnert for både statiske og dynamiske applikasjoner helt opp til 90GHz.

EMP- OG LYNBESKYTTELSE

Vi leverer gjennomføringsløsninger som EMP/NEMP for koaks- og datakabel som garanterer høy og langsiktig beskyttelse med minimal påvirkning av signalkvaliteten.

TEST OG MÅLEKABLER

Vi har et stort utvalg av test- og målekabler, alt fra standardiserte målekabler til spesialkabler for måling opp til 67 GHz. Kablene kan bestilles i standard lengder, eller tilpasses dine behov. I vår portefølje finner du også adaptere, RF-dempere, terminatorer (dummyloads), faseforskyvere, PIM-komponenter og DC-beskyttelse, samt andre komponenter som behøves i en test-lab.

RF OG GPS OVER FIBER

Vårt RF over fiber system gir store fordeler når det gjelder sikkerhet, generell beskyttelse og enkel installasjon. I tillegg til RF over fiber løsningen, kan vi tilby de fleste andre tilkoblingsløsninger. RF over fiber kan erstatte tradisjonelle analoge og digitale RF- og Ethernetforbindelser uten degradering av signalkvalitet over lengre avstander.

BREDENGEN

Professor Birkelandsvei 25, N-1081 Oslo

+47 21 00 91 00

bredengen@bredengen.no

Luftforsvarets juniorspesialistråd

På initiativ fra sjefssersjant Didrik Sand i Luftforsvaret, er Luftforsvarets juniorspesialistråd, bestående av OR 3-5'ere etablert. De skal diskutere seg frem til hva de som en yngre generasjon mener er viktig for å videreutvikle og modernisere Luftforsvaret.

Samlingen på Vesle Skaugum ble gjennomført i en uformell stil. Rådet var av tjenestelige grunner ikke fulltallig.

■ Tekst/foto Einar Holst Clausen

I vår og høst har de i skrivende stund gjennomført to tredagers samlinger. Den første samlingen hadde rådet allerede i april på Gardermoen, og der var temaet miljøvern og bærekraft. Der har Forsvaret, og kanskje spesielt Luftforsvaret, ifølge Luftforsvarets sjefssersjant Didrik Sand noe å hente. Vi hadde gode diskusjoner, og noe av det som juniorspesialistrådet kom frem til av forslag, var eksempelvis å utarbeide Luftforsvarets miljøstrategi, redusere unødvendig forbruk, ved å fjerne pappkopper på Luftforsvarets baser, erstatte løsammunisjon med det elektroniske systemet E-blanks. De har også foreslått å etablere en

stilling som miljøvernleder på alle Luftforsvarets baser, som kan sørge for utdanning av eget personell innenfor miljøvern og bærekraft.

Offisersbladet møtte juniorspesialistrådet under sin andre samling, denne gang på Luftforsvarets flotte ferie og fritidssted Vesle Skaugum på Golsfjellet. I samtale med Didrik Sand, forteller han litt om bakgrunnen for etableringen av juniorspesialistrådet.

Sjef Luftforsvaret ønsker som nevnt en videreutvikling og modernisering av Luftforsvaret. Da er det viktig å få med de yngre, og ikke bare høre på de godt voksne, sier Sand med glimt i øyet. Derfor kom jeg på ideen om å sette sammen en gruppe med OR 3-5'ere, fra luftvinger og de forskjellige bran-

sjene, la de diskutere hva de mener er viktig. Resultatet og konklusjonene, samt forslag rådet kommer med, vil jeg senere legge frem for sjef Luftforsvaret. Jeg gir de bare noen problemstillinger og fastpunkter, og så diskuterer de på fritt grunnlag, uten så mye innblanding fra min side. Jeg gir dem kanskje noen få retningsgivende korrigeringer underveis, sier en smilende sjefssersjant. Samtidig sier han at det er en grunn til at han legger samlingene til Gardermoen og Vesle Skaugum så langt. Det er for å gi medlemmene i rådet litt innsikt i Luftforsvaret og historien.

Under samlingen på Vesle Skaugum, der hovedtemaet var hvordan vi skal få OR-personellet til å stå lengre i stilling/lengre stå-tid. Vi

snakket litt ekstra med en i rådet, nemlig Fredrikke Ofstad. Hun er 27 år er OR 3, og jobber til daglig på NAOC'en på Forsvarets Operative Hovedkvarter i Bodø. Hun forteller at hun etter førstegangstjenesten og med en Bachelor i handa, fikk tilbud om ansettelse, noen hun hadde veldig lyst til. Den gang var det ikke snakk om T-35, kun T-60. Det var det jeg ville, for det ville gi meg trygghet og forutsigbarhet, forteller Fredrikke.

På spørsmål om hvorfor ikke flere unge spesialister går over på T-60, svarer hun at mange ikke ønsker å gi fra seg den bonusen de har opparbeidet. De går heller ut hele perioden, tar ut bonusen og slutter. Det er tross alt snakk om ganske mye penger, mener Fredrikke. Hun er

Fredrikke Ofstad jobber til daglig på NAO i Forsvarets Operative Hovedkvarter.

Luftforsvarets sjefssersjant Didrik Sand.

Velkommen til Vesle Skaugum.

Nybeiset og fint med lunt inngangsparti.

Vesle Skaugum er velholdt og flott.

også klar på at konkurransedyktig lønn og det å ha en klar og tydelig karriere- og tjenesteplan, samt å forbedre bofasilitetene, kan være avgjørende for å beholde personellet. De må føle seg ivaretatt, sier Fredrikke. Når det gjelder sammensetningen av juniorspesialistrådet, og hvordan de jobber, så kunne Fredrikke fortelle at det fungerer helt utmerket. Rådet er representert med OR-3-5 fra alle bransjer, og med ulik fartstid i Luftforsvaret, noe som gir oss et godt grunnlag og bedre helhetsforståelse i arbeidet vårt, sier Fredrikke avslutningsvis.

Etter samlingen på Vesle Skaugum i august, kom rådet med en rekke forslag for å oppnå lengre stå-tid og bedre personellivaretagelse. Her er noen av de totalt 22

forslagene til tiltak:

- Innføring av signeringsbonus ved overgang fra T35 til T60
- Forbedrede pendlevilkårene
- Innføre støtte til helsetjenester for militært personell
- Etablere mentorordning også for yngre spesialisere og befal
- Gjennomføre såkalte STAY-samtaler for å kartlegge den enkeltes arbeidshverdag (Her mener Didrik Sand at det egentlig handler om å gjennomføre medarbeidersamtale etter intensjonen, noe som i varierende grad blir gjennomført)
- Studiepoeng for nivådannende utdanning
- Jobbutveksling/hospitering med andre militære avdelinger og sivile industri

- Studiemuligheter ved sivile høyskoler/universitet
- Endre/avskaffe beordringssystemet
- Etablere spesialistopptak til Luftforsvaret. (I dag er det for enkelt å få tilsetning som OR2 i Luftforsvaret etter førstegangstjenesten)
- Innføre pensjonspoeng for variable tillegg
- Kartlegging og utbedring av bolig, kvarter og kontorer
- Gjennomføre flere sosiale sammenkomster ved avdelingene for å skape avdelingstilhørighet.
- Jevnlige møter mellom avdelingsleder og yngre ansatte for å utveksle ideer, kartlegge arbeidsmiljø mm.

Sjefssersjant Didrik Sand samler etter hvert alle forslag og råd når

siste samling er avviklet, og møter da sjef Luftforsvaret for å presentere det juniorspesialistrådet har kommet frem til. Didrik Sand kunne også fortelle at ryktet om et slikt sammensatt «junior-råd» har spredd seg, og nå ønsker flere forsvarsgrener og enkeltavdelinger å gjøre noe tilsvarende. Det er jo ubetinget positivt for Forsvaret som helhet, mener Sand.

Offisersbladet ønsker lykke til med det videre arbeidet, og ønsker samtidig å gi ros til Luftforsvaret og stiftelsen som driver Vesle Skaugum, for et fantastisk vedlikeholdsarbeid de har utført og utfører på dette flotte stedet! Det har en historie tilbake til Little Norway i Canada, og med Luftforsvarets fedre, Hjalmar Riiser-Larsen og Ole Reistad.

Med blikk for enkeltmennesket – laget og for fremtiden!

– Hva jeg har tatt med meg fra Forsvaret? Først og fremst grunnsetningen om ledelse: ta vare på dine kvinner og menn og løse oppdraget – i den rekkefølgen!

■ Tekst Ola K. Christensen

■ Foto privat

Fra 1992 til 2006 tilbrakte setesdølen Frank Håland et liv i grønt. Fjorten år i ulike avdelinger i Forsvaret; fra Kirkenes i nord til Kristiansand i sør – det være seg med «pakning på – ut å gå» i fremste linje som svett infanterist, som nysgjerrig etterretningsbefal på et hovedkvarter med et fellesoperativt blikk og avslutningsvis som pedagogisk klasesjef på befalskole. Og sist, men ikke minst som nyskapende prosjektoffiser for Felles opptak og seleksjon (FOS) – les: en av grunnleggerne! Føy også til en fireårig krigsskoleutdanning med fordypning i henholdsvis endringsledelse og teknologi.

Han har fortsatt å holde seg i det grønne. For etter drøyt 10 år i Agder Energi som leder for strategiske tjenester, divisjonsdirektør vindkraft og konserndirektør, har han siden 2019 vært CEO/partner/forretningsutvikler i Partner Energy AS i Kristiansand.

Under tittelen «Vi skaper, utvikler og forbedrer selskaper innen fornybar energi og teknologi», forteller investeringselskapet at det er litt annerledes og bærer navnet av en grunn: «Vi har genuin tro på partnerskap som samarbeidsmodell. Partnerskap for å sikre god utvikling for kundene, ansatte, ledelse og eiere av selskapene hvor vi investerer.»

Stikkord som utvikling, ansatte, team og partnerskap er nettopp noe av det 49-åringen fra Evje har tatt med seg fra Forsvaret som en vesentlig ingrediens i hans leder-skapsfilosofi. For som det står om ham på hjemmesiden: «Han er som person genuint opptatt av å skape team som jobber godt sammen for å skape verdi.»

GOD «KAMPMORAL» OG LAGÅND

Ethvert team består av mennes-

ker. Og for Frank er det viktig å bygge laget satt sammen av enkeltmennesker med forskjellig kompetanse og forskjellige personligheter. – Dette vektlegges hovedsakelig når jeg skal etablere team, bygge bedrifter eller utvikle selskaper. Og for meg kommer Forsvarets grunnsetning om ledelse – ta vare på dine kvinner og menn og løse oppdraget – i den rekkefølge. For å skape varighet må nemlig først og fremst enkeltmennesket og laget ivaretas med omsorg og oppmerksomhet; da blir nemlig oppdraget etter min klare overbevisning løst på en best mulig måte. I motsatt rekkefølge kan det hele fort rakne. Det handler kort og godt om god «kampmoral» og lagånd!

Hva ellers har han tatt med seg av militær erfaring og omsatt sivilt?

- **Intensjonsbasert ledelse:** altså utforme en tydelig sjefens intensjon med hensikt, metode og

» «Fortsatt er det for mange vanntette skott mellom miljøer og forsvarsgrener, selv om fellesskapstanken stadig vinner gehør og konkretiserer seg gjennom økt samarbeid. Poenget er at ingen klarer å vinne «krigen» alene.»

LUFTLED nr. september 2004

sluttsituasjon som gir en tydelig retning og samtidig frihet og trygghet for teamet/mellomleder til å finne de beste løsningene. OG: sjefens intensjon bør være så kort og konsis at alle husker innholdet.

- **Viktigheten av en god situasjonsforståelse og helhetsforståelse** gjennom gode etterretninger og krysspeile informasjon (flere kilder). Dette gjelder i like stor grad i forretningslivet med hensyn til konkurrenter og markedet!
- **Se de ansatte,** løfte dem frem gjennom gode historier og ikke minst stå der i krevende tider som en støttende leder.

FELLESTANKEN

Som nevnt står det blant annet forretningsutvikler på visittkortet. Og nettopp forretningsutvikling resulterte i pilotprosjektet FOS, der han i egenskap av prosjektoffiser, dog som en av flere, besørget både «svangerskapet og fødselen». Eller som det står skrevet i Luftforsvarets «husorgan» Luftleds septemberutgave 2004 – under tittelen MED BLIKK FOR FREMTIDEN: Kjevik: Å samarbeide på tvers av forsvarsgrener, fortøner seg for enkelte som noe skremmende. Andre, derimot, velger å se på fellesskapet som en unik mulighet til å lykkes – til Forsvarets beste.

PORTRETTER

Kaptein Frank Håland

Faksimile av tidligere intervju i Luftled.

Ola K. Christensen
LUFTLED nr. 124
Torsdagskveld
19. september 2004

MED BLIKK FOR FREMTIDEN

Kjevik: Å samarbeide på tvers av forsvarsgrener, fortøner seg for enkelte som noe skremmende. Andre, derimot, velger å se på fellesskapet som en unik mulighet til å lykkes – til Forsvarets beste. Frank Håland er en av dem. Som prosjektoffiser for Felles opptak og seleksjon (FOS) har han sammen med andre likesinnede vært på offensiven gjennom årets vinter, vår og sommer – for noe fremtidstiltak!

31-åringen fra Evje i Aust-Agder ble – for å holde seg til det seriøse – «grepet» av fellesskapet da han som ung ferdig midt på 1990-tallet tjenestegjorde i fellestank på Retan. Som etterretningsoffiser fikk han et innblikk også i sjø- og luftoperasjoner. Dette bidro, kontroller den tidligere infanteristen, til å forme ham i synet på tverrfaglig samarbeid. Eksperten er at oppdraget løses profesjonelt, uavhengig plattform og forsvarsgren.

Derfor hadde setesdølen få sperrer – verken laglige eller kulturelle – da han etter ti år i Hærens ferdig Brigade Nord, satte kursen sørover og møtte seg til tjeneste ved Luftforsvarets befalskole på Kjevik (LBSK) våren 2003. Der fikk han tross alt etter hvert ansvar som prosjektoffiser for pilotprosjektet: Felles opptak og seleksjon (FOS). Et prosjekt han håper er kommet for å bli, fordi det har livets rett. Som et prosjekt for fremtiden. Og er det et slikt kaptein Frank Håland har sin bevissthet. Ja så er det nettopp i det som omhandler morgendagen. Særlig når man selv kan være med å legge

fakta:

FRANK HÅLAND (F. 1973)

1992-93: Befalsskolen for Infanteriet i Sør-Norge: elev

1993-95: Garnisonen i Sør-Varanger: Nestkommanderende på Elvenes grensestasjon

1995-96: Forsvarskommando Nord-Norge: Etterretnings- og sikkerhetsstaben

1996-00: Krigsskolen Linderud: KS I: Endringsledelse. KS II: Militærteknologi

2000: Stabsskole I

2000-03: 2. bataljon/Brigade Nord: Troppssjef. NK geværkompani

2003-06: Luftforsvarets befalsskole: Klassesjef. Prosjektoffiser FOS

» «Kjevik og FOS var en flott tid; det å kunne bidra til å skape noe felles av varig verdi for Forsvaret.»

Frank Håland er en av dem. Som prosjektleder for Felles opptak og seleksjon (FOS) har han sammen med andre likesinnede vært på offensiven gjennom årets vinter, vår og sommer – for noe fremtidsrettet!

Det var som ung fenrik, da han tjenestegjorde i fellesstab ved Forsvarskommando Nord-Norge på Reitan, at han ble grepet av felles tanken. Som etterretningsoffiser fikk han et innblikk også i sjøoperasjoner og i luftoperasjoner. Dette bidro til å forme sørlendingen i synet på tverrfaglig samvirke. Essensen er at oppdraget løses profesjonelt – uavhengig av plattform og forsvarsgren.

For å sitere Luftled og Frank: – Ved ikke å samarbeide, risikerer Forsvaret å miste gode kandidater som kunne egne seg ved en annen skole enn den vedkommende opprinnelig hadde søkt, men som ikke blir vurdert fordi hver skole gjennomfører eget opplegg. Skal vi vinne frem i et militært forsvar som blir stadig mindre, må vi få inn de beste gjennom FOS. Nettopp det fikk FSES, HIS og LBSK til, der kandidater ble rutet mellom de tre. Spesielt viktig at også den enkelte som ikke nådde opp, ble ivarettatt på en skikkelig måte, med Forsva-

rets skolesenter (FSS) og Vernepliktsverket (VPV) som vesentlige aktører. Felles opptak og seleksjon er morgendagens løsning og eneste farbare vei å gå. Vi har simpelthen ikke råd til å la være – av flere årsaker, poengterer kapteinen. Han legger til at nettopp det at tre skoler og to forsvarsgrener går sammen, skapt et helhetlig produkt, tross forskjellig bakgrunn. – Forskjellige kulturer utfyller hverandre!

Og morgendagens løsning ble jo FOS – og ikke minst en fremtidsrettet en. Hvordan tror han det står til med samarbeidet, helheten og fellestanken i dagens forsvar med nye fregatter, kampvogner og kampfly og interoperabiliteten? – Jeg håper jo at samarbeidet er der, for det er altså fellesoperasjonene som «vinner krigen», poengterer Frank, som ser tilbake på sin tid i Forsvaret med stor glede. – Jeg hadde noen fantastiske år med gode kolleger og et godt arbeidsmiljø. Ta for eksempel krigsskolen og stabsskolen og alle de ressursene som ble lagt ned for at vi skulle utvikle oss, erindrer sørlendingen, som hengte uniformen i skapet for godt da han stiftet egen familie. – Der og da oppfattet jeg en fremtid i Forsvaret som krevende familiemessig med pendling, og

jeg ønsket i stedet å prioritere nærhet til mine kjære og særlig med barn i starten på skolealder. Jeg følte nemlig at min familierpolitikk og Forsvarets familierpolitikk ikke marsjerte i samme takt. Når man er i forskjellige livsfaser, har en familie ulike behov, og da er det

viktig med en fleksibel arbeidsgiver som tilrettelegger! Men jeg hadde nok sluttet likevel, for ønsket om å jobbe i en mer kommersiell setting – altså se verdiskapingen av det jeg gjør – vokste sterkere og sterkere i meg. Og ikke minst kunne skape noe nytt – noe fremtidsrettet!

Multipurpose Platform for a Range of Missions

ASCOD incorporates the latest technologies to offer unparalleled **mobility**, significant payload and remarkable **growth potential**. ASCOD's survivability relies on **unique protection systems**.

ASCOD family of tracked vehicles takes advantage of the advanced **Common Based Platform design**. All ASCOD variants use the same platform to maximize commonality and **optimize life cycle costs**.

ASCOD provides the ability to fulfill a **full range of customer requirements**.

gdels.com

The Transatlantic Partner for Land Defense in Europe

Nordea

Medlemstilbud på billån fra Nordea!

Som medlem av BFO får du et av Norges
beste billån. Med rente fra 4,65 %

Søk lån til bil, MC og caravan
på billan.nordea.no

Priseksempel:
Eff.rente 6,23 %
kr 150.000,- o/5 år,
Etabl.geb. kr 2000,-
Tot.: kr 174.240,-

Army Summit 2022

– styrke gjennom Nordisk samarbeid

Tradisjonen tro ble årets Summit også i år godt støttet av den Norske Atlanterhavskomiteé, avholdt i Ridehuset på Akershus festning. I år med et meget aktuelt tema, nå som både Sverige og Finland er på vei inn i NATO.

Sjef Hæren generalmajor Lars Lervik med stab hadde skrudd sammen et meget interessant Army Summit.

- Tekst Einar Holst Clausen
- Foto Frederik Ringnes

VELKOMMEN!

Sjef Hæren Lars Lervik kunne ønske velkommen til årets Army Summit, som har blitt satt sammen for å belyse og debattere et utvidet Nordisk forsvarssamarbeid, og en styrking av NATO i Nord, nå som Sverige og Finland er på vei inn i NATO, men dessverre også på grunn av den pågående krigen i Ukraina. Det var statssekretær Bent-Joachim Bentzen som holdt åpningsforedraget, der

han presiserte viktigheten av en styrking av Forsvaret, gleden over et fremtidig Svensk og Finsk NATO-medlemskap, og foredro om styrking av beredskap og forsvar av Nordområdene.

General Darryl A. Williams, sjef U.S. Army i Europa og Afrika, hilste forsamlingen og talte til forsamlingen på videolenke, der han blant annet omtalte krigen i Ukraina og alliert våpenstøtte (også Norges bidrag). Han skroet også av Norges innsats i eksempelvis Kosovo, Bosnia, Afghanistan, Irak og Syria, og for å være

en meget god alliert. Han avsluttet med «Together we are strong!».

HÆRSJEFENE HAR ORDET

Hærsjefene fra Norge, Sverige, Danmark og Finland fikk så anledning til å fortelle litt om egen hærstyrke, samt noen saker de setter søkelys på. Hærsjefen i Danmark Gunner Arpe Nielsen mener det utfordrende og tidkrevende å inkorporere ny teknologi. Han ønsker seg mer felles materiellanskaffelser, effektive etterretningssystemer, og en plan

B hvis teknologien svikter. Sveriges hærsjef Karl E. Engelbrektson orienterte om Sveriges tre-brigaders struktur, og ønske om en fjerde brigade. Han er spesielt opptatt av interoperabilitet, og var klar på at krigen ikke har forandret seg, den skjer primært på bakken.

Finlands hærsjef Pasi Välimäki, som faktisk er generaløyntnant representerte den «gamle skolen», og kanskje den lille kulturforskjellen i forhold til de tre andre hærsjefene. Han presiserte viktigheten av klart og tydelig leder-

Fra venstre hærsejefene fra Finland Norge Danmark og Sverige.

Universitets og forskermiljøet slapp også til med sine vurderinger rundt trusselnivå og Nordisk forsvarssamarbeid.

skap, og var klar på at det er mengde som teller, så vel på personell – som på materiellsiden. Han ønsker seg mer reservist-øving, og legger vekt på interoperabilitet, ikke bare på kommunikasjon og systemer, men også måten man opererer på. Han var også svært opptatt av å ha en plan B, når teknologien eventuelt svikter, eller blir jammet, samt at vi må tenke mer Totalforsvar! Vår egen hærsejef Lars Lervik kommenterte forskjellene og det positive at vi kan lære av hverandre.

Alle satt i panelet etterpå og

debatterte disse temaene, der også debatten gikk inn på viktigheten av multi-domene forsvar/krigføring. Den Finske hærsejefen hadde en god sluttkommentar, da han pekte på viktigheten av å ha en god ammunisjonsbeholdning. Det er behov for enorme mengder ammunisjon i en krig, så vi må fylle opp våre lagre og forberede industrien, slik at de ved behov kan produsere tilstrekkelig mengder, sa en engasjert Finsk hærsejef, som nok har Finlands krigshistorie i bakhodet.

FORSKERNES TANKER

Det var satt av tid til forskere fra Norge, Sverige, Danmark og Finland, som foredro og senere debatterte likheter og ulikheter i et Nordisk perspektiv. Magnus Håkenstad fra FFI oppsummerte dagens situasjon både militært og politisk på en utmerket måte. Den finske forskeren Charly Salonijs-Pasternak la vekt på det historiske perspektivet, med krigene mot Russland, og den finske forsvarsviljen. Den svenske professor Magnus Peterson snakket om NATO-søknad på grunn av den

økende trusselen fra Russland, og da returen til satsning på nasjonalt forsvar. De gjenoppbygger sine flybaser og regimentsleire, og styrker Gotland kraftig. Professor Sten Rynning ved universitet i Syd-Danmark, turte stille spørsmål om Danmark har den styrken som behøves inn i Nordisk forsvarssamarbeid, sett opp imot Tysklands og Baltikums ønske om støtte i Østersjø-regionen. Han spøkte med karakteristikken av dansk forsvarspolitik for noen tiår siden, «USA hadde både Bob Hope og Johnny

Hærsjefen i Finland generaløyntnant Pasi Välimäki var klar på at man må ha en plan B når teknologi og elektronikk svikter.

Paneldebatten og samtalen hærsjefene imellom åpnet også for en del kulturforskjeller og forskjellige syn på Nordisk forsvarssamarbeid.

Cash, Danmark har no cash og no hope :-). Han var klar på ønsket om større oppmerksomhet mot Baltikum og Østersjøen.

POLITIKER-TANKER

Politikere fra alle Nordiske land fikk også tid til en oppsummering av politikk og forsvarspolitik i sitt land, men jeg velger å referere hva Ine Eriksen Søreide, leder av Utenriks- og Forsvarskomiteen snakket om. Søreide oppsummerte fra 2013, da var det snakk om NATO-medlemskap for Russland, via

annekteringen av Krim i 2014, samt militær støtte til opprørerne i Øst-Ukraina, og helt frem til angrepet på Ukraina i februar 2022. Hun er bekymret for Russlands evne til å stoppe alliert mottak av støtte i Nord via sjøveien, og Russlands evne til rask aggresjon. Søreide mener likevel at den største trusselen er et uforutsigbart Russland. Søreide fikk noen dager etter Army Summit, desverre rett når hun også uttrykte bekymring for at Russland bruker gass og kutt i leveranser til Europa som et maktmiddel, og som et ledd

i å splitte Europa, og samtidig støtten til Ukraina.

RESPEKT – ANSVAR – MOT

Årlig anerkjenner Hæren enkelt-individer som er ledestjerner og eksempelets makt innen Hærens kjerneverdier. I år gikk prisene til:

Respekt – tildelt oversersjant Lars Ivar Prestkvern, for at han på eget initiativ utviklet et program for videreutvikling av korporaler og avdelingens vernepliktige lagførere innen faglige ferdigheter og leder-

skap. Han har også designet ulike mestringsarenaer for soldatene hvor han evner å få soldatene sine til å følge seg avgjørende for at avdelingen skal lykkes i skarpe operasjoner. Fundamentet for hans virke er å sette Hærens yngre ledere opp for suksess.

Ansvar – tildelt oberstløytnant Rasmus Solås, fordi han har tatt et spesielt stort ansvar i forbindelse med pandemien, og den medisinske støtten i forbindelse med evakueringen fra Afghanistan. Likeså har det

Statssekretær Bent Joacim Bentzen holdt et godt åpningsforedrag.

Prismottagerne i samtale med sjef Hæren og Hærens sjefssersjant.

Hæren benyttet anledningen til å vise frem en av de få nye lastevognene de nå har mottatt.

vært levert et forbilledlig arbeid med å rekruttere medisinsk nøkkelpersonell, og personellivaretagelse generelt, er noe som virkelig synliggjør ansvarsfølelsen oberstløytnant Solås alltid legger til grunn i sitt arbeid.

Mot – tildelt major Ove Rødset Solli, for ved sitt mot til å stå frem med sine utfordringer i forbindelse med avdelingens verdidag, har bidratt til et endret syn på virkeligheten av å være åpen og ærlig på psykiske utfordringer, og ikke minst ha bi-

dratt til at flere har vært i stand til å utnytte de ressurser vi har rundt oss.

HIME-PRISEN

For første gang ble HIME-prisen, som står for Hærens innovasjon-, modernisering og effektiviseringspris, utdelt. HIME-prisen deles ut til personer i Hæren som har bidratt til innovative forslag og innovativt arbeid til utviklingen av Hæren. Den ble i år delt ut til korporal Kristoffer Finseth Møllen, som til daglig jobber ved Sanitets-skolen på Hærens våpenskole.

Dette var en meget interessant Army Summit, med et svært aktuelt tema. Den var meget vel gjennomført. Nå har altså Luftforsvaret gjennomført sitt Luftmaktseminar og Sjøforsvaret sitt Sjømaktseminar. Burde Army Summit døpes om til å kalles Landmaktseminar, der Heimevernet også hadde fått sin naturlige plass? Heimevernet med sine nærmere 40.000 menn og kvinner under våpen, representerer tross alt en betydelig landstyrke i forsvaret av landet vårt. For å ta det enda

et skritt videre, burde det kanskje arrangeres et felles «Joint-seminar», der Hæren, Sjøforsvaret, Luftforsvaret, Cyberforsvaret og Heimevernet trommes sammen til et fellesseminar for å debattere hvordan vi best kan utnytte de forskjellige kapasiteter i forsvarsgrenene i et «Joint»-perspektiv? Forsvarets Operative Hovedkvarter burde vært sentral i et slikt fellesseminar, avholdt i en by med lokalteter til å samle rundt 6-700 deltagere over to dager? Dette burde Forsvaret ta seg råd til.

Forsvarsbudsjettet et lite steg i riktig retning

For et år siden leverte Støre-regjeringen sitt første budsjett. Det var et budsjett som i all hovedsak var basert på det som var utarbeidet av den forrige regjeringen.

Nå i oktober leverte de sitt første budsjett formet etter egen regjerings-plattform og sine egne ambisjoner. Det skjedde i en tid der den sikkerhetspolitiske usikkerheten og faren er større enn på mange tiår.

Derfor har det vært store forventninger til budsjettet som skulle levere på bedre

operativ evne og et styrket forsvar.

For ett år siden beskrev jeg utfordringen Forsvaret står overfor knyttet til kompetanse og personell.

Etter mange år med store reformer er det få målsettinger som er nådd.

Ambisjonene for å styrke personellområdet og kompetanseproduksjon var meget høye og innretningen lovende. Resultatet er ikke særlig oppløftende: Det er lav ståtid blant de yngre, det er mange hull ute i Forsvarets avdelinger, og det er for lav kompetanseproduksjon.

Det er stikk i strid med målsettingene som ble solgt inn.

I en stadig mer usikker verden, er det avgjørende at vi evner å snu retningen – først og fremst gjennom tiltak som virker raskt, men også gjennom politiske signaler om satsning på Forsvaret.

Budsjettet viser at mange av utfordringene er forstått. Det iverksettes strakstiltak for å beholde ansatte med mye kompetanse gjennom en ordning som gir større muligheter for å ta ut bonus og samtidig for videre tilsetning. Det er nå viktig at denne ikke blir for begrenset, slik at den kan virke etter hensikten som er beskrevet.

Det er nå viktig å gå skikkelig gjennom hele T-35 tilsetningsformen. Det er få tegn til at dette fungerer etter målsettingen da kun et fåtall står langt utover 30 år.

I tillegg betaler Forsvaret personell med kompetanse for å slutte.

Målsettingen med å ha en ordning som sikrer «utluf-ting», har også begrenset verdi i en hverdag hvor det først og fremst er konkurranse om ansatte med kompetanse.

Vi ser allerede en endring med flere førstegangstilset-tinger til T-60, noe som i seg selv er lurt, men ikke i tråd med ordningen.

Det i seg selv er et godt nok tegn for en grundig gjennomgang.

Det er selvsagt også gledelig med flere elevplasser underlagt Forsvarets høyskole. Årlige kvoter er etter denne økningen nå godt over 300.

Det er en god og riktig utvikling.

Det er likevel et tegn på at utdanningsreformen ikke var drevet av de uttalte målsettingene med reform, men først og fremst av hensynet til økonomisk innsparing.

For seks år siden ble det hardnakkert hevdet at årlige kvoter på 190 var tilstrekkelig og bærekraftig. Det er vanskelig å tro på nå. Dessverre blir økningen på litt over 80 elever årlig ikke understøttet i budsjettet med flere ansatte, bedre undervisningsfasiliteter eller flere boenheter for eleven. Det i seg selv betyr dårlige forhold for de som jobber ved FHS og ikke minst for eleven.

I årets studentundersøkelse kom boforhold særdeles dårlig ut, og en allerede trangbodd situasjon blir ikke bedre av flere elever uten EBA-midler.

HER MÅ DET KOMME TILTAK UNDER BEHANDLINGEN AV BUDSJETTET

Vi ser nå fram til en god behandling av budsjettet og håper den kan bidra til en enda bedre satsning på de viktigste ressursene, for det er der framtiden ligger.

Det bringer meg videre på et tema som vi nå møter i stadig større grad ute blant Forsvarets ansatte; opptjening av pensjon i Forsvaret. I tre år har vi hatt en dialog med Forsvaret og FD om saken. For snart tre år siden hadde vi en fornuftig løsning på bordet mellom oss og Forsvaret.

Den ble stoppet av FD da de hevdet at variable tillegg ligger på utsiden av den ordinære stillingen og er å regne som merarbeid eller overtid.

Det å påstå at en som seiler, går kongevakt eller øver med luftvern bataljonene på Ørlandet gjør dette på utsiden av sin ordinære stilling, er uærlig og frekt. Vi har påstått at dette ikke er tilfelle og gjennom godt arbeid av NOF og LO har dette også blitt understøttet av en dom i Trygderetten.

DA GJENSTÅR DET BARE Å FÅ FORSVARET TILBAKE TIL FORHANDLINGSBORDET

Uten en løsning på denne saken om opptjening av variable tillegg er det bare å glemme alle andre tiltak for å beholde personell i framtiden, så enkelt er det faktisk.

Jens Jahren
Leder BFO

Fordelene med en boligsjekk

Har du If Super husforsikring har du If Boligsjekk inkludert i forsikringen – en tjeneste som sjekker huset ditt fra kjeller til tak.

Sjekken utføres av Anticimex, tar ca. én time og gir deg en oversiktlig tilstandsrapport, så ser du også hva du kanskje bør utbedre. Eventuelle mangler vil ikke påvirke forsikringen din. Er alt i orden kan du dessuten få utvidet erstatning ved skade.

Ta kontakt med forsikringsspesialistene i FP på 21 07 57 10 eller if@fp.no, så får du vite mer om If Boligsjekk og alle de andre fordelene du har som medlem.

I samarbeid med:

Det ble også anledning til øving med Sea Hawk på KNM Fridtjof Nansen under oppdraget.
Foto: Torbjørn Kjosvold/Forsvaret

OFFISERSBLADET

Usikker på framtiden i Forsvaret

– Min generasjon er allerede pensjonstapere, sier Belinda Mikkelsen.

Belinda Mikkelsen (26) jobber som maskinkonstabel ombord på KNM Thor Heyerdahl. Hun har tre års tjeneste på fregatt og har hatt i overkant av 100 seilingsdøgn hvert eneste år. I arbeidet ombord støtter jeg maskin-befal og offiserer i driften av fartøyet. Jeg går også vakter når vi seiler, og har ansvar for driften av støttesystemene om bord, sier Mikkelsen.

GENERASJON AV PENSJONSTAPERE

26-åringen forteller at brorparten av inntekten hennes er «variable tillegg». Mikkelsen anslår at rundt 60 prosent av totalsummen på lønnslippen er tillegg som ikke er pensjonsgivende.

DET ER ALVORLIG, MENER MIKKELSEN

– Min generasjon er allerede pensjonstapere. At tilleggene ikke er pensjons-givende gjør ikke situasjonen noe bedre. Det gjør at jeg får en stor usikkerhet med tanke på min videre karriere i Forsvaret og om det i det hele tatt gir meg noe motivasjon til å fortsette mer enn bare ett par år til, sier hun.

ETTERLYSER ENDRING

Hun forteller at det ikke bare er den enkelte som taper på manglende pensjonsopptjening på variable tillegg. Jeg tror nok Forsvaret kan miste mye viktig personell på grunn av dette, sier Mikkelsen.

Belinda Mikkelsen

Alder: 26 år

Grad: OR3 ledende visekonstabel

Stilling: Maskinkonstabel om bord KNM Thor Heyerdahl

Av Øyvind Førland Olsen

Kommunikasjonsrådgiver i BFO

Foto: Forsvaret

KONGSBERG

KONGSBERG NSM & JSM Missiles

LONG RANGE PRECISION STRIKE

- Proven operational system for Land & Sea Strike
- Autonomous Target Recognition
- Effective against well defended high value targets

KONGSBERG provides state of the art missiles for ships, trucks, fighter aircraft and naval helicopters. Stealth, high-G agility and Autonomous Target Recognition for the future.

Norwegian Made – World Class

Omstillings- og tariffbrev 5/2022

Det skjer mye i Forsvaret og i politiske beslutningsfora. Fra tid til annen kan vi få inntrykk av at vi ikke spiller på samme lag, delvis begrunnet i en uventet og noe merkelig overstyring fra Forsvarsdepartementet. Det blir krevende når Forsvarsstaben stadig får føringer, som setter igangsatte prosjekter litt på vent, som en konsekvens av dette, har det den siste tiden kommet signaler om at M&E-programmet får noe mer tid på enkelte prosjekter. Vi gir en oppdatert status på de viktigste M&E-prosjektene. På tariffsidene er det lokale lønnsoppgjør som har fokus og mange har fremmet krav. Noen vil få lønnsøkning og pensjons-givende tillegg, som kan redusere pensjonen – gjelder de som har gullpensjon (les pensjonssidene).

■ Av forhandlingsutvalget BFO

SAMMENSLÅING AV FFT OG FPVS ER TERMINERT

I desember 2021 ble det gitt et oppdrag om sammenslåing av FFT og FPVS. BFO har flere ganger etterlyst status i arbeidet, da de ansatte og berørte sjefer fortjener å få en avklaring om egen avdelings situasjon. I utgangspunktet ville endringen kun medføre marginale innsparinger og mulighetsrommet lå i den videre utviklingen av en sammenslått organisasjon.

Utgangspunktet var Forsvarssjefens (FSJ) ønske om å redusere kontrollspennet. Nå viser det seg at en slik sammenslåing ikke lengre er hensiktsmessig. Termineringen har sammenheng med avhengigheter til andre pågående initiativ for modernisering og effektivisering, samt usikkerhet om mulige gevinster. BFO mener Forsvarsstaben har tatt en klok beslutning, som vil bidra til at FFT og FPVS kan konsentrere seg om sine kjerneoppgaver og bygge et godt arbeidsmiljø i en avklart situasjon.

ETABLERINGEN AV FØS

Behandlingen av Forsvarets økonomisenter (FØS) er utgangspunktet for alle andre prosjekter i M&E-programmet. Prosjektet er klar til å drøftes, så snart man får aksept for lokalisering – hvis man får det. FØS er blitt behandlet i samsvar med den gamle dreieboka, som sikrer at medbestemmelses- og medvirkningsprosessene ivaretas.

Tross dette ble det mange kritiske bemerkninger om opplegget, og etter hvert opplevde vi at avdelingene ikke helt skjønnte hva de skulle behandle. En av hovedårsakene til dette, var at den mye omtalte leveransemodellen innenfor økonomi, ikke var klar. Denne ble utviklet samtidig som at avdelingene skulle ta stilling til FØS og er vel fortsatt ikke helt klar.

Den andre hovedårsaken er regjeringens føringer om utflytting av statlige arbeidsplasser fra de større byene. M&E-programmets anbefaling om Bergen som lokaliseringssted, kom i strid med dette. FD brukte veldig lang tid, men etter hvert kom de siste føringene. Utfordringen er at også disse føringene er uklare, da de nærmest ber om en ny vurdering hvor distriktspolitisk argumentasjon må beskrives bedre for å lokalisere FØS til Bergen.

M&E-programmet har samme standpunkt, da man mener man har ivaretatt helheten ved at nærmere 500 arbeidsplasser skal ut av Oslo og lokaliseres andre steder. Nå er prosjektet så vidt mye forsinket, at tidsplanen må utvides.

M&E-programmet legger til grunn at FØS er et effektiviseringsprogram og ikke et innsparingsprogram. Mange mener mye om det, men fra 221 ansatte og ned til arbeidsgivers forslag om 57 pluss 15 i Forsvarsstaben, taler sitt tydelige språk. BFO mener bemanningen bør være minst 76 personell, for å sikre tilstrekkelig kompetanse, overgang fra et system til et annet og samtidig ivareta de operative avdelingenes behov mv. Vi antar saken blir behandlet i oktober/november.

M&E-PROSJEKTER I FORSVARET OG I SEKTOREN

Vi har både forsvarsspesifikke prosjekter og prosjekter som går på tvers i Forsvarssektoren. De interne prosessene i Forsvaret, baserer seg på et, ende til ende ansvar, hvor sakene behandles på ett sted – en gang. Disse prosjektene trenger ikke de andre etatenes, FMA, Forsvarsbygg (FB) og Forsvarets Forskningsinstitutt (FFI) involvering. Da gjennomføres prosjektene etter samme mal som for FØS, dvs dreiebok. Vi håper jo at man bruker gjennomføringsplaner istedenfor utkast til gjennomføringsplan. Dette da ingen saker er avgjort før etter en lokal behandling på avdelinger berørt. Beslutninger fattes etter at den sentrale behandlingen er gjennomført.

Eksempler på prosjekter i Forsvaret

Her gir vi eksempler på hva som er Forsvarsspesifikke prosjekter. Det sier seg selv at vi ikke kan omtale alle, men de viktigste er:

HR og kompetanse: Vi har nevnt økonomi (FØS), i tillegg har vi HR og kompetanse, hvor det er nedsatt 8 arbeidsgrupper som vurderer forskjellige deler av HR-porteføljen.

I forvaltningen skal man ha et, ende til ende ansvar og det er FPVS som skal ha dette ansvaret. I praksis vil alle HR-resurser bli underlagt FPVS, men det vil fortsatt være HR-ressurser ute ved avdelingene, men da som «satellitter». Det er grunn til å tro at arbeidsgiver vil møte mye motstand fordi man føler at man ikke lengre er herre i eget hus. BFO håper man vurderer mulighetsrommet før man begynner å sammenlikne med HR-transformasjon som mange har et negativt forhold til. Vi antar behandlingen av gjennomføringsplanen drøftes i oktober/november.

En av konsekvensene er at FST ønsker å innføre styrt tilsetning av militært personell i HR-stillinger. FST legger til grunn at tiltaket ikke skal gå ut over Forsvarets operative evne, men lette en fremtidig fornyet HR modell i Forsvaret, jf. modernisering og effektivisering (M&E) av forsvarssektoren. FST ønsker å drøftet dette med ATO 19. oktober.

Redusere FST med 40 %: Reduksjon og effektivisering av FST er foreløpig stoppet opp pga endrede føringer eller knytninger opp mot FD. Pt. avventer vi drøfting av et nytt mandat i løpet av oktober?

Forsyning: Oppdraget er gitt til FLO. Så langt har man igangsatt fase 1, herunder rydding av lagrene for materiell man ikke lengre har behov for. Avhending er en utfordring, men FLO har en god dialog med FMA. Etter hvert så skal lagerstrukturen på plass ifh til det som er behovet.

Bolig og kvarter: Dette prosjektet har stoppet litt opp. Hovedsakelig som følge av en enighet mellom partene i lønns- og incentivprosjektet. Man ønsker å avhende 75 boliger som ikke kan brukes pga standard og står tomme. Hvorfor man ikke avhender disse er for oss litt uklart. At man har utsatt det andre er vi helt

enige i. Forsvarets beordrings- og disponeringssystem fordrer at Forsvaret har boliger og kvarter tilgjengelig for å bemanne strukturen.

Arbeidsgiver ønsker å gjenoppta fremdriften og har invitert ATO for et arbeidsmøte 17.oktober med sikte på drøftinger 2/11.

HR-bestemmelsen og veiledninger

Partene har i lengre tid drøftet forhold som skal inn i HR-bestemmelsen, med utgangspunkt i det som er beskrevet i den tidligere GPH serien. Enn så lenge har man behandlet FPH del B, M og I (forvaltning av befal, kompetanse og kodeverk). Arbeidet med del E (internasjonal tjeneste), F (Fellesbestemmelser) G (Omstilling) og H (Arbeidsmiljø) har startet opp. Rådet for selvmordsforebyggende tiltak har tatt tak i arbeidsmiljøbestemmelsen og har allerede uttalt seg om innholdet når Offisersbladet er i trykken.

EKSEMPLER PÅ ETATSOVERGRIPENDE OMSTILLINGER

De etatsovergrepene omstillingene, som anskaffelser, vedlikehold, EBA og investering er betydelig mer krevende. Vi har inngått en omstillingsavtale med FD, som regulerer hva vi skal behandle i omstillingsgruppen for prosjekter som treffer Forsvaret, FMA og FB. Utfordringen er at vi er ca 45 personer fra arbeidsgiver, ATO og vernetjenesten fra 3 forskjellige virksomheter. Når vi i tillegg har 3 etatsjefer som må bli enige, og som hver for seg prøver å sikre egen etat, skjønner alle at dette blir krevende.

Kommunikasjonsplan for sektoren

Partene er blitt informert om at det er utarbeidet en kommunikasjonsplan for modernisering og effektivisering i Forsvarssektoren. Målet er å sikre god informasjon om mål, måloppnåelse og sikre at man får gjennomføringsevne i M&E-programmet. Det underlige er at denne er unntatt offentlighet, så vi kan ikke si noe om innhold – må være en feilkobling et sted.

Anskaffelser: Her har vi drøftet mandatet og prosjektet har fått rimelig tid til å levere effektive anskaffelser til sektoren. Dette er et krevende prosjekt, som krever enighet mellom FMA, FB og Forsvaret. I hovedsak skal mer utføres av FMA, men FLO har beholdt det som er naturlig å beholde.

Vedlikehold: Dette er et svært prosjekt som omfatter alle større materiellgrupper og plattformer i Forsvaret (fartøyer, fly, stridsvogner osv). Vi har drøftet mandat om en felles vedlikeholdsstandard, med en lokal tilpasning. Luftforsvaret driver en del parallelle prosesser, som gjør arbeide noe utfordrende. BFO har oppfordret til at alle effektiviserings- og moderniseringsprosjekter kjøres gjennom M&E-programmet. Utfordringen med lufts parallellkjør er at man fort kan komme i konflikt med reglene i HATA, da det periodevis er noe uklart hvor beslutningene skal fattes.

EBA: Eiendom, bygg og anlegg (EBA) er en konsekvens av valgte løsninger i andre prosjekter. Enn så lenge har vi ikke kommet veldig langt i dette prosjektet, som følge av at mange prosjekter er forsinket eller utsatt.

LØNSMESSIG FORUTSIGBARHET OG SIKRINGSLØNN FOR ALT MILITÆRT PERSONELL

Partene i YS / LO avtalen kom den 27 sept. til enighet i det lokale lønnsoppgjøret om å etablere en lønsmessig sikring for i all hovedsak alt militært personell.

I lønnsoppgjøret 2021 kom partene til enighet om en særavtale for lønnsikring for alt militært personell på beordringssystemet.

Særavtalen om sikringslønn er gjennom dette lønnsoppgjøret utvidet til også å omfatte militært personell på disponeringssystemet, med de samme rettigheter og begrensninger som fremgår av avtalen for personell på beordringssystemet.

En prøveordning

Avtalen vil i første omgang etableres som en prøveordning gjeldende fra 27.09.2022 til og med 01.08.2023. Partene vil i den samme perioden revidere og etablere ny sentral Forsvarets lønnspolitikk der partene er enige om at prinsippet sikringslønn skal ivaretas.

ATO i YS/LO avtalen vil berømme FST for godt samarbeid og enighet om at militært tilsatte som følge av beordring eller disponering ikke skal gå ned i grunnlønn.

Dette har BFO jobbet for over tid og nå har vi fått dette på plass etter godt samarbeid med øvrige ATO på vår avtale og arbeidsgiver. At militært personell i et særegent beordrings – og disponeringssystem, som minimum må opprettholde sin grunnlønn ved skifte av stilling, er et avgjørende viktig bidrag til at Forsvaret kan rekruttere og beholde sine ansatte.

Avtale om særskilt sikringsbestemmelse

Vi gjengir her avtalen i sin helhet, da vi får til dels svært mange henvendelser om avtalen. I avtalen står det:

Partene er enig om at lokal lønnspolitikk er viktig for ivaretagelsen av DIFenes særegne behov. Denne særskilte sikringsbestemmelsen er gjeldende for beordring mellom DIF og internt i DIF, der det ikke er reflektert i lokal lønnspolicy.

Militært personell på beordringssystemet i virksomheten Forsvaret (gjelder ikke personell som beordres inn i stilling i Forsvaret fra andre virksomheter) som beordres fra sin faste stilling og inn i ny fast stilling på samme gradsnivå/fagområde/kompetanse med lavere grunnlønn med lavere grunnlønn skal, som minimum, opprettholde samme grunnlønn som den stillingen vedkommende beordres fra.

Med grunnlønn menes den lønn vedkommende ble lønnsfastsatt med tiltredelse inklusive tillegg gitt gjennom sentrale/lokale lønnsoppgjør (HTA 2.5.1) samme år.

Personell som på beordringstidspunktet innehar midlertidig høyere lønnet stilling, bibeholder minimum lønn iht fast stilling.

Lønsmessige tillegg som er gitt iht. HTA 2.5.3.1/2.5.3.2 bibeholdes ikke med mindre dette er spesielt avtalt.

Beordring mellom DIF der avgivende DIFs lønn er betydelig høyere (4 trinn/tilsvarende) lønnsfastsatt må vurderes særskilt.

Unntak:

Personell som returnerer fra utenlandstjeneste. Personell som etter søknad gjennomfører FOS for utdanning og tjenestegjøring i spesielle avdelinger (FSK, KJK, TMBN).

Partene skal følge utviklingen og innen 1.mai 2023 starte evalueringen av de særskilte sikringsbestemmelsene, som igjen skal avklare videre virkning av avtalen.

Denne avtalen videreføres fram til 1.mai 2023.

PARTENE KOM DEN 27 SEPTEMBER 2022 – ETTER MØTER OG SÆRMØTER – TIL ENIGHET OM FORDELING AV LØNNSPOTTEN FORDELT TIL HTA FOR YS STAT OG LO STAT

Partene har også blitt enig om sentrale tiltak og føringer til DIF (driftsenheter). Her vil vi spesielt trekke frem at sikringsordningen for personell på beordringssystemet er videreført, samt etablering av en forsøksordning med sikringslønn for personell på søkadssystemet. I penger betyr det at 75,9 millioner kroner vil bli delegert til DIF, og fordelt pro rata ut fra antall ansatte i den enkelte DIF.

Resultat lokale forhandlinger sentralt nivå

Lønnsutvikling og opprykk

1. Militære tilsatte på 53 år og eldre kompenseres iht. til Riksmeklers skisse uten at de har nådd 10/16 år stillingsansienitet i stillingskode. Tiltaket skyldes virkningen av systemendringen i HTA pr 1. mai 2022. Justeringen kostnadsberegnes til kr 6 450 000,-.

↑

2. Alle sivilt ansatte over 60 år (eks førstekonsulenter) som har 25 års tjenesteansiennitet i Forsvaret tilkommer ett lønnstrinn. Justeringen kostnadsberegnes til kr. 3 100 000,-.
3. Merbelastningstillegget i særavtalen for sentralt frikjøpte økes med kr 3000,- pr årsverk. Kostnadsberegnet til kr 100.000,-.
4. De sentralt frikjøpte tillitsvalgte forhandles lokalt i DIF.
5. FHVO og Ass. FHVO forhandles i FST.
6. Partene er enige om at lønnsutvikling som følge av normalopptrykk kommer i tillegg til evt lønn gitt i de lokale forhandlingene.
7. Avtale fra 2021 om særskilt sikringsbestemmelse for militært personell på beordringssystemet i Forsvaret, videreføres til 01.05.2022.
8. Arbeidsgiver inviterer partene til reforhandling av Forsvarets lønnspolitikk med mål om ferdigstilling innen 31.12 2022
9. Resterende lønnsmidler fordeles til Forsvarets Driftsenheter (DIF) jf denne protokoll.

Felles protokolltilførsel

Partene i Forsvaret i avtaleområdet for LO og YS er enige om følgende:

- Partene er enige om felles retningslinjer for delegering i DIF – jfr vedlegg
- Forsvarets lønnspolitikk jfr pkt 6 må omhandle sikringslønn.

Partene er enige om en prøveordning (sikringslønn) for militært personell på søknadssystemet etter de samme forvaltningsmessige prinsipper som i den prolongerte avtalen for beordringssystemet. Dette gjelder utelukkende for Forsvaret. Partene vil gjennomgå erfaringene innen 30. april 2023. Dette gjøres gjeldende fra dagens dato (27 sept) til og med 1. august 2023.

- Partene er enige om å følge opp og slutføre eventuelt utestående arbeid knyttet til endring av Forsvarets utdanningsordning og eventuelle konsekvenser dette har for godskrivningsreglene for militært personell knyttet til LP 05.100 (OF) og 05.101 (OR)

Nærmere om protokollens punkt. 1 og ivaretagelse av ansatte med alder 53 og eldre. Partene har gjennom forhandlingene avdekket flere åpenbare utilsiktede konsekvenser ved overgang til nytt lønssystem.

En av disse konsekvensene har vært å vurdere de ansattes lønn og pensjonsgrunnlag ved alder 57-60 år. BFO har vært klare på at lavere lønn enn det som kunne forventes i de tidligere lønnsrammer ved avgang på 57-60 år vil være en utilsiktet konsekvens. Lavere lønn ved avgang vil gi et lavere pensjonsgrunnlag og dermed lavere pensjon for de som blir berørt. Grensen på alder på 53 år har blitt satt med bakgrunn i en nærmere analyse og tid igjen til alder 57-60 år.

BFOs frisbeegolfturnering «BFO Open» på Jørstadmoen

Det var 16 deltakere på arrangementets debutturnering, og det ble kåret vinnere i herre-, dame- og avdelingskonkurransen. Vi hadde også premier som ble trukket ut fra deltakerlista, slik at alle kunne vinne noe, uavhengig av ferdighetsnivå i frisbeegolf.

Idretts- og velferdskontoret på basen bidro med lunsj (grilling og brus) og gjennomføring av arrangementet. Tilbakemeldingene har vært unisont positive, og det ble ytret ønske om at arrangementet gjennomføres årlig. Deltakerne som hadde lite eller ingen erfaring med frisbeegolf fra tidligere, synes dette var gøy og ga mersmak. De som har lang erfaring med frisbeegolf, fikk også kjenne på presset om å levere flere gode kast etter hverandre når det står om premier. Flere kommenterte at et slik lavterskel arrangement var etterlenget, og at det var hyggelig å møte nye ansikter, spesielt fra naboavdelinger som man ikke har omgang med til vanlig.

Takk til BFO for sine bidrag til premier, og for hjelpen med å få effekter fraktet til Jørstadmoen i denne sammenhengen. Takk også til de av dere som stilte opp i konkurransen og de som bistod med sin tilstedeværelse for øvrig. Vi satser på ny deltakerrekord for BFO Open 2023, med god margin.

Christian L. Tømte

Major/senior utviklingsoffiser
Cyberforsvarets Våpenskole

BFO på Ørland

BFOs HTV Luft Lars A. Anthonsen og ATV Berit Isene, 132 LV, hadde i høst en god besøkt stand på Ørland. Mange spørsmål ble besvart.

KUNNSKAP ER MAKT!

Sitrap fra KAFO

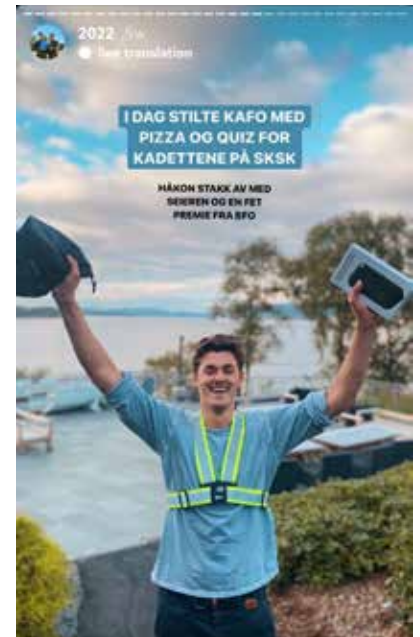
Det er langt fra stille på skolene hvor KAFOs lokallag er tilstede om dagen! Samtidig som vi har fått på plass et godt samarbeid med studentdemokratiet og ledelsen på skolene og fungert som bindeledd mellom kadettene og BFO, har vi sørget for verdiskapning til medlemmene gjennom blant annet briefe, konkurranser, tilstedeværelse, kompetansedeling, kinoturer, quizkvelder og en god del pizza. Vi er aktive på Instagram og kan følges på @kadetteneffellesorganisasjon. Her kan dere se noen glimt av hva vi har holdt på med i det siste. Vi sees på Instagram!

På Cyberingeniørskolen i Lillehammer arrangerte de brief med leder BFO Jens Jahren, quiz og, i god fagforeningsånd, pizza!

Den årlige idrettskonkurransen mellom de nordiske sjøkrigsskolene, NOCA, ble arrangert i Bergen i august. KAFO bidro til at Norge tok seieren gjennom å stille med Red bull og energibarer til medlemmene.

Det sosiale er en viktig del av det å være kadett, derfor ble en medlemskveld med pizza og quiz godt mottatt på sjøkrigsskolen.

Hvert år sparkes andreåret på Luftkrigsskolen i gang med idrettsuke i Meråker som avsluttes med ultramaraton fjellet. Etter 17 timer var det kjærkomment med iskald sjokolademelk og snacks!

I en hektisk kadetthverdag er det ikke alltid tid for landsstyret til å møtes fysisk, såkalt friksjon. Heldigvis er det å lære håndtering av friksjon en del av pensum. Denne friksjonen ble løst ved bruk av Teams!

4. oktober er kanelbolls dag. Den ble feiret på flere av skolene med stand, brief og selvfølgelig deilige kanelboller. Her er fra Krigsskolen på Linderud.

Teambuilding for KAFOs lokalstyre på Sjøkrigsskolen!

«COASTEERING»

«Hva er det?» spurte jeg nysgjerrig da tilbudet om «coasteering» kom. Arrangøren selv beskriver aktiviteten som en unik måte å oppleve naturen på, hvor man beveger seg langs klipper, hopper i sjø, svømmer og klatrer. Til tross for Sjøkrigsskolens mestringsøvelse ferskt i minnet, kunne jeg ikke si annet enn ja. Saltvann i håret, store bølger og høye klipper er oppsummerende for lokalstyrets teambuildings-dag.

Syv håpefulle KAFO-medlemmer møtte opp på Sotra. At trang våt-drakt, fargerik shorts, våt-sko, hjelm og flytevest skulle bli oppskriften på suksess, kunne vi umulig vite da. Med et fyrverkeri av en guide i front, hoppet vi ut i bølgene. Den iskalde temperaturen ble fort glemt da vi ble introdusert for alle aktivitetene som vi ikke fikk lov til å gjøre som barn.

Bølgene slang oss fra den ene siden til den andre på få sekunder. Høydemeterne kilte i magen da vi tok sats fra de høyeste klippene. At latteren bar hele veien inn til Bergen sentrum er neppe overraskende. Å utvikle teamet vårt gjennom «coasteering» resulterte i økt motivasjon, mestringsfølelse og enda bedre relasjoner innad i styret.

Deltagerne var: Frida Muren, Victoria Meyer, Filip Home, Maren Kjøstvedt, Christoffer Winther Hansen, Torgrim Veie-Rosvoll og Jonathan Henning.

Major vant 3000 meter i Kolsås leir

Vinnertiden ble på litt over ti minutter da Kolsås målte puls og gjennomførte «Commanders run».

I overkant av femti sivilt og militært tilsatte ved Kolsås leir stilte ved startstreken under Commanders Run 2022. De fremmøtte gjennomførte 3000 meter på bane og mer bratte bakker i et nærliggende boligfelt i Bærum kommune.

Major Jørgen Johannessen (51) i Landkapasiteter i Forsvarsmateriell, stakk av med seieren på herresiden. Han passerte målstreken etter 10 minutter og 21 sekunder.

I kvinneklassen var det Maren Cecilie Lund som innkasserte seieren og kunne heve pokalen som ble overrakt av stabssjef Ståle Breyholtz. Hun kom inn på tiden 13 minutter og 14 sekunder.

I tillegg til å være et sosialt tiltak for å samle militært og sivilt ansatte ved militærleiren, teller løpet også med knyttet til å tilfredsstille fysiske krav i Forsvaret. BFO stilte med egen stand og delte ut sportsdrikke til deltagerne.

BFO gratulerer vinnerne og roser alle som stilte opp under løpet og arrangementet på Kolsås.

Øyvind Førland Olsen
kommunikasjonsrådgiver i BFO

Ingenting å si på innsatsen og viljen til å vinne.

BFO stilte opp med stand og drikke til deltagerne.

BFO med orienteringer på Rena

Fra BFOs møte og orientering i Rena leir i høst. Mange møtte opp og spørsmålene var mange. Alt ble besvart så godt som mulig, og tiden i aulaen ble avsluttet med pizza og drikke til alle.

Årsmøte i lokalforening Haakonvern

Den 5. oktober gjennomførte BFO Lokalforening Haakonvern sitt årsmøte. Etter gjennomført BFO-lunch ble årsmøtet gjennomført med 40 medlemmer tilstede.

Gledelig var at flere KAFO representanter også hadde funnet veien. En skulle kanskje tro at lokalforening Haakonvern med ca 1100 BFO-medlemmer burde kunne klart å stille flere, men ca 40 medlemmer har faktisk vært det gjengs oppmøte de siste 5-6 årene. Utfordringen ligger nok noe i den spredte "teigen" som rommer Sjøkrigsskolen, Ulven leir og Haakonvern base med sine mange DIF'er, som nødvendigvis ikke kjenner seg så tilknytning til hverandre, samt at vi har et stort antall sjøgående personell.

Under fjorårets valg var det en gledelig overvekt av unge medlemmer som ønsket å bli med i styret. Årets valg resulterte i at avgått styre personell i perioden ble kompensert og at styret nå fremstår nær fulltallig. En god samling av eldre og yngre medlemmer av begge kjønn og gradsstrukturer.

Orlogskaptein Carl Fredrik Norstrand overtok stafettspinnen, for ikke å si klubba, etter OK Jostein Helle som har vært lokalforeningsleder de senere årene og nå tar et siste år som styremedlem. Etter årsmøtet ble det avholdt utlodning med påfølgende medlemsmøte der Grethe Bergesen hadde tatt turen både for å bidra med pensjonsutregninger samt gi de fremmøtte svar på spørsmål og ellers ting i tiden. Lokalforeningen takker henne for bidraget. I en travelt hverdag gjenstår det nå å se om lokalforeningen klarer å omsette ungdommelig pågangsmot kombinert med bredere erfaring i å støtte både Region- og Hovedstyre frem mot Kongress, samt å ivareta og fremme faglige, økonomiske og sosiale interesser for sine medlemmer.

Jostein Helle
Avgått leder

Grethe informerer.

Overlevering av klubba.

KONTAKTINFO BFO

FUNKSJON	NAVN	OMRÅDE	MOBIL	E-POST
Leder	Jens B Jahren		930 05 202	jens.jahren@bfo.no
Nestleder	Rune Rudberg		934 20 377	rune.rudberg@bfo.no
Sekretariatsleder	Stein Grongstad		993 26 146	stein.grongstad@bfo.no
Forhandlingsleder	Dag Stutlien	Medbestemmelse	930 67 475	dag.stutlien@bfo.no
Forhandlingsleder	Ragnar Dahl	Medbestemmelse	934 98 520	ragnar.dahl@bfo.no
Forhandlingsleder	Grethe Bergersen	Tariff	990 96 521	grethe.bergersen@bfo.no
Forhandlingsleder	Lars Omberg	Tariff	920 91 238	lars.omberg@bfo.no
Kompetanseutvikler	Jon Vestli	BFO-skolen	953 65 907	jon.vestli@bfo.no
IT Drift- og arkiv ansvarlig	Kyrre Felde		970 99 880	kyrre.felde@bfo.no
Seniorkonsulent medlemsreg./forsikr.	Mona Eriksen Rudberg		924 28 698	mona.rudberg@bfo.no
Økonomileder	Mona Skansen Audne		957 50 165	mona.audne@bfo.no
Leder kommunikasjonsavd.	Viggo Holm		400 36 653	viggo.holm@bfo.no
Rekrutteringsansvarlig	John Anders Bakke		450 10 814	john.bakke@bfo.no
Markedsansvarlig	Dorte Storihe Ødegård		984 88 211	dorte.odegard@bfo.no
Kommunikasjonsrådgiver	Øyvind Førland Olsen		928 40 219	oyvind.olsen@bfo.no
Kommunikasjonsrådgiver	Mariell Halstensen	I permisjon	938 04 855	mariell.halstensen@bfo.no
Redaktør Offisersbladet	Einar Holst Clausen	Offisersbladet	928 14 251	offisersbladet@bfo.no

HTV

OMRÅDE	NAVN	MIL	MOB	E-POST
HTV Hær	Rune Isvik		400 29 792	htv-haer@bfo.no
HTV Hær, vara	Tony Johansen		917 90 592	tony.johansen@bfo.no
HTV Sjø	Per Ivar Haugen		934 59 898	per.haugen@bfo.no
HTV Sjø, vara	John L Strømseng	0540-3486	926 24 550	john.stromseng@bfo.no
HTV Luft	Lars Andre Anthonsen		909 99 595	lars.anthonsen@bfo.no
HTV Luft, vara	Johnny Knutsen		481 67 476	johnny.knutsen@bfo.no
HTV Heimevernet	Inge Øyen		992 22 781	inge.oyen@bfo.no
CYFOR	Tore Knutsen		958 65 362	htv-cyfor@bfo.no
FST	Jon Erling Johansen		924 70 604	htv-fst@bfo.no
FMA	Børre Hagen		932 80 857	htv-fma@bfo.no
FLO	Sverre Holter		474 52 352	htv-flo@bfo.no
FOH	Hans Petter Myrseth		909 98 298	htv-foh@bfo.no
FHS	Stein Hatlem Forsdahl		992 47 085	htv-fhs@bfo.no
FFT	Rolf Falchenberg		992 08 326	htv-fft@bfo.no
FUNG FFT	Kenneth B. Henriksen		990 93 808	kenneth.b.henriksen@gmail.com
FPVS	Trond Arild Bølla		992 15 663	trond.bolla@bfo.no
FSAN	Hans Erik Bergene		932 27 168	htv-fsan@bfo.no
FB	Vebjørn Hanssen		404 35 973	htv-fb@bfo.no
ETJ	Ta kontakt på e-post			htv-etj@bfo.no
FS	Ola Jonson Bakk			htv-fs@bfo.no
FD	John Andre Lilleskare		474 64 408	john-andre.lilleskare@fd.dep.no
NSM	Lars Jørgen Løland		920 58 345	lars-jorgen.loland@nsm.no

SENTRALT FRIKJØPTE TILLITSVALGTE

Nord-Norge	Tore K. Halvorsen	489 43 315	tore.halvorsen@bfo.no
Utland	Tor Gunnar Framnes	930 53 744	tor.framnes@bfo.no

- 20 % For BFO medlemmer

Distinksjoner

Patcher og merker

Medaljemontering

Ullgensere

Jakker

Natogensere

HAIX Sko og støvler

ESKA Hansker

Bukser

MOST - en indre fiende som utfordrer alle

I lys av den siste tids oppslag om håndtering av varsler har det blitt pekt mye fingre i spørsmålet om hvem som har ansvaret, hvem som har gjort feil eller ikke gjort noe. Det er helt på sin plass, og jeg er glad for å se at dette nå tas på alvor.

Motet varslerne har utvist i svært krevende situasjoner, er bemerkelsesverdig. Ikke alle har det motet. Forskning viser at kun 50% av dem som opplever kritikkverdige forhold, varsler om det. Dette er for lavt. Hvordan kan det bli lettere å si ifra? Gjennom tillitsvalgtarbeid blant vernepliktige, unge ansatte og kadetter, og som ung kvinne selv i Forsvaret, har jeg gjort meg noen tanker om dette.

Denne gangen vil jeg peke fingeren mot oss, menneskene som til sammen utgjør organisasjonen Forsvaret. Mitt inntrykk er at de aller fleste vil bidra, men ikke vet hvordan. Spesielt i de mindre alvorlige tilfellene, der det også ofte starter, er det mye vi sammen kan gjøre. Det er tre hovedpunkter jeg mener vi må gjøre noe med for å bidra til å gjøre varslingen litt lettere: kunnskap, støtte og dialog. Dette er ting vi alle, men spesielt ledere på alle nivåer, kan bidra med.

Først og fremst trengs informasjon om hvordan et varsel saksbehandles. Studentundersøkelsen gjennomført på FHS viser at 24% ikke vet hvor de finner informasjon om varslingsssystemene. Det er god grunn til å tro at tallene er høyere ute i avdelingene. De fleste er kjent med varslingskanalene. Langt færre vet hva som skjer etter varselet er sendt inn. Følelsen er som å slippe en heliumballong fylt med noe sårbart uten å vite hvor den tar veien. Å gjøre rutinene kjent vil bidra til å trygge dem som er redd for at varselet havner feil eller hos noen med manglende kompetanse.

For linjeledere kan behandlingen også være krevende. Jeg har sett flere eksempler på linjeledere som i uvitenhet eller i mangel på kunnskap har unnlatt å ta varsler på alvor. Da er kjennskap til rutinene viktig i forkant av at man mottar et varsel. Da jeg skulle ha brief for Luftkrigsskolen om saksgangen i varslingsaker, trålet jeg meg gjennom et hundretalls sider fordelt på et utall ulike kilder for å finne svar. Det er en utopi å forvente at linjeledere i en travel hverdag skal gjøre det samme. Funnene presenterte jeg på 20 minutter, de kunne med fordel vært fast del av innklaringsbrief eller GMF.

Det andre jeg mener vi kan gjøre noe med, er støtteapparatet. Når jeg snakker med mennesker som føler seg alene, hjelpeløse og tunge til sinns, er det med stor frustrasjon jeg får høre om hvor vanskelig det er å komme seg til eksempelvis psykolog. Med stadig færre HR-kapasiteter i avdeling oppleves terskelen høyere for å søke og få støtte. Det viktigste mener jeg dog er at linjeleder har kapasitet til å ta vare på dem som trenger hjelp og ikke minst også tilgang til støtte i saksbehandling. Jeg har selv opplevd at det har gått halvannet år fra innmeldt varsel til noe blir gjort som følge av manglende kompetanse og tid.

Det tredje som kan bidra til å gjøre det lettere å si ifra om MOST, er dialog. Forsvaret kjennetegnes av et sterkt makthierarki og generasjonsskiller som kan gjøre trygghet og dialog krevende. På FHS lærer vi verktøy for å gi tilbakemeldinger til hverandre, som for eksempel «når du gjorde..., så følte jeg... og det førte til...». Jeg har troen på at å bli vant til tilbakemeldinger gjør det lettere å si ifra direkte, uten å trenge å varsle.

Det er også verdi i å kunne snakke om egne feiltrinn. Tidligere ble vådeskudd straffet med refs. Sist gang det forekom på SKSK, ble det gjennomført helhetlig debrief i etterkant, slik at vi fikk felles læring. Kanskje kan vi jobbe for et miljø hvor nulltoleransen opprettholdes, men feiltrinn kan snakkes om også innenfor MOST? Å fasilitere for og underbygge rommet for dialog og tilbakemeldinger er alles ansvar. Som leder kan man invitere til samtaler om hva som hos den enkelte kan vanskelig-gjøre varsling, for deretter å sette inn målrettede tiltak. Det kan skape sunn presedens for åpenhet. Slike samtaler kan både være del av et systematisk arbeid og tas over en kaffekopp i det daglige.

MOST er en utfordrende fiende for systemet og for alle som er del av det. Det er vi mennesker som utgjør organisasjonen. De små tingene som spesielt ledere, men også øvrige, kan gjøre gjennom økt kunnskap, støtte og dialog, er viktige. Denne fienden kan vi beseire, men kun med alles innsats.

Helene Fossum Grønseth
Leder KAFO

KONGSBERG

ONE SYSTEM

- TO GROW WITH

MIX OF MISSILES

- FOR MISSION FLEXIBILITY

EVOLUTION CONTINUES

- APPROACHING FULL SPECTRUM AIR DEFENCE

AIM-120 AMRAAM

AMRAAM Extended Range (ER)

AIM-9X Sidewinder

www.kongsberg.com

NASAMS
Air Defence System

Pensjon

Sist gang tok vi for oss de avtalene som regulerer pensjon frem til vi har en endelig pensjonsavtale i havn, sannsynligvis i løpet av forsommeren 2023. De militært ansatte, og særlig de yngre, er særdeles kritiske til Forsvarets håndtering av pensjonssaken. Vi forsøkt å eksemplifisere forskjellen mellom gammel og ny pensjonsordning og hva om tillegg iht ATF blir pensjongsgivende. Mange lurar på etterlattepensjon og avslutningsvis ser vi litt på rapporten som har evaluert pensjonsreformen (folketrygden).

■ Av forhandlingslederne Grethe Bergersen og Ragnar Dahl

Forsvaret har, etter BFOs synspunkt, den dårligste pensjonsordningen i offentlig sektor. Arbeidsgiver er flink til å utnytte personellet, men du får marginal pensjonsmessig uttelling av dette.

Unntaksavtalen tillater Forsvarsdepartementet (FD) å inngå en avtale som regulerer tariffmessige forhold ifh til arbeidsmiljølov og hovedtariffavtalen. En oppsigelse av denne, har som konsekvens at alle andre særavtaler utledet av unntaksavtalen har en fredningstid på 2 år.

Ny pensjonsreform ble innført med virkning fra 1.1.2020 for alle som er født i 1963 eller senere. Denne gir framtidige pensjonister en svært dårlig pensjon ifh til den tidligere bruttoordningen. I 2023 er de som er født i 1963 60 år, som er særalsersgrensen for militært personell i Forsvaret. Vi skriver litt om hvilke konsekvenser den nye ordningen vi ha for de yngre.

Pensjonsordningen handler også om etterlattepensjon. Denne er mindre kjent, men treffer mange av våre medlemmer. Vi gir en kort oppsummering om gjeldende regelverk.

Regjeringen nedsatte et utvalg i 2021, som skulle evaluere folketrygden. Arbeidsgruppen eller utvalget om du vil, er ferdig og anbefalinger er gitt på et bredt spekter av tidligere definerte utfordringer i den 520 sider store rapporten. Høringsfristen til regjeringen er i slutten av oktober.

MEDLEMSFORDEL

Send oss gjerne en melding på post@bfo.no om det er problemstillinger du lurar på, eller som du ønsker at vi skal skrive om. Dette gjelder spørsmål om pensjon (pensjonsberegning er kun for medlemmer), yrkesskade, uføre, etterlattepensjon, arbeidsavklaringspenger mv.

FORSVARET HAR DEN DÅRLIGSTE PENSJONSORDNINGEN I OFFENTLIG SEKTOR
Hovedtariffavtalen 2020-2022, vedlegg 5. Pensjongsgivende variable tillegg for opptjening i ny offentlig tjenestepensjons-ordning, gjeldende fra 1. januar 2020

I. VARIABLE TILLEGG SOM ER PENSJONGSGIVENDE

1. Hovedregel

Forutsigbare tillegg, avtalt i tariffavtale, for arbeid som forekommer regelmessig gjennom året og som er vederlag for arbeid i ordinær stilling er pensjongsgivende.

2. Unntak

Tillegg som ikke skal regnes med i pensjonsgrunnlaget:

- Tillegg som er kompensasjon for merarbeid utover ordinær stilling, samt overtid.
- Tillegg som partene lokalt eller sentralt, av spesielt angitte grunner, har avtalt eller klart forutsatt ikke skal være pensjongsgivende.
- Nye eller vesentlig endrede vakt-/turnustillegg og andre variable tillegg som gis lokalt til den enkelte arbeidstaker mindre enn 2 år før pensjoneringsstidspunktet dersom det ikke er en konsekvens av sentrale avtaler eller er begrunnet i arbeidsmessige forhold.
- Tillegg som betales i henhold til bonus-/produktivitetsavtaler eller lignende og som utbetales som et kronebeløp begrunnet i økonomisk resultat.

II BEREKNING AV PENSJONGSGIVENDE TILLEGG

1. Det fastsettes et normert pensjonsgrunnlag.
2. Størrelsen av det pensjongsgivende tillegg fastsettes forskuddsvis ved hvert årsskifte på grunnlag av forrige års gjennomsnittlige verdi av de variable tillegg. Arbeidsgiver meddeler grunnlaget til den enkelte.
3. For nye arbeidstakere fastsetter arbeidsgiveren nivået for det normerte pensjongsgivende tillegg ut fra forventet omfang av de variable tillegg.

BFO, i samarbeid med NOF og de andre organisasjonene i Forsvaret har krevd at tillegg i samsvar med arbeidstidsbestemmelsene i Forsvaret (ATF) er pensjongsgivende, jfr. vedlegget ovenfor. Vi mener at bl.a. vakt, øving, fartøytjeneste osv. er en del av den ordinære stillingen. Dette har vi fremført i skriv og møter med Forsvarssjef gjentatte ganger, men etter at Forsvarsdepartementet blandet seg inn i samtalen, har saken stoppet opp. Nå kan det se ut som om denne saken havner i retten.

Unntaksavtalen for Forsvaret, tillater FSJ å pålegge personellet betydelig merbelastning for arbeid som inngår i den ordinære stillingen. Kompensasjon for dette arbeidet er avtalt i ATF.

NOF kjørte i sommer en sak i trygderetten om forutsigbare tillegg for fartøytjeneste og militær vakt skulle vært innrapportert som pensjongsgivende inntekt etter hovedtariffavtalens vedlegg 4 (de som er født før 1963). Dette slo trygderetten fast i en kjennelse som ble kjent medio september 2022.

Dette er en viktig og god seier, sier leder BFO Jens Jahren. Kjennelsen underbygger våre argumenter vi har hatt, hele veien, om hvorfor variable tillegg skal gi opptjening i tjenestepensjon. Han viser til at BFO vil fortsette samarbeidet med Norges offisers- og spesialistforbund for å sikre ansatte i Forsvaret en god pensjon der såkalt variable tillegg blir pensjongsgivende.

Med arbeidsgivers nåværende holdning, er det krevende å anbefale at personellet å stå på, når vi vet at man ikke får de samme betingelsene, pensjonsmessig sett, som andre i offentlig sektor. Vi tenker litt slik, FSJ og FD har strukket strikken langt, - vi mener for langt.

NÅ ER SNART ALLE PÅ NY PENSJONSORDNING

Prinsippene i pensjonsreformen fra 2010/11 danner grunnlaget for pensjonsavtalen som ble inngått 3.mars 2018. Etter vårt skjønn kommer ungdommen ut med en vesentlig dårligere løsning enn i den gamle modellen. De yngre ser kanskje ikke farene og mange

eldre lar seg blende av gjennomsnittslønn og grafer. Påslagsmodellen i seg selv, gir lavere livsvarig pensjon, i tillegg vil levealdersjusteringen gjøre at de yngre får en pensjon som blir svært dårlig ifh til den gamle ordningen. Kommende forhandlinger vil avklare dette.

Det ble sagt at ingen skulle tape på å endre offentlig tjenstepensjon, hensikten var å tilnærme seg folketrygdens måte å beregne pensjonen på. Prinsippet var en beholdningsbasert opptjening, som skulle fordeles over forventet gjenværende levetid fra man tok ut pensjonen. Det sier seg selv at når vi lever lengre, må den samme pengesummen du har spart opp fordeles over flere år – dvs mindre pensjon pr år.

Frem til ny avtale er på plass, vil de som kan gå av for aldersgrensen, inklusive 85-års regelen gå av på den gamle ordningen (bruttoordningen). Pensjonsgrunnlag og pensjonen vil da beregnes på samme måte som tidligere, dvs sluttlønn. Dette personellet kan ta ut fleksibel alderspensjon fra fylte 67 år (denne vil bli levealdersjustert på uttakstidspunktet). Ved fylte 67 år samordnes og levealdersjusteres all pensjon.

Forutsetningen for at denne ordningen utfases neste år, er når 1963-kullet som fyller 60 år i 2023, er at det er en ny avtale om særalderspensjon på plass. Planen er at det meste skal være klart innen 1.april neste år. Særaldersgrenseproblematikk avklares først sommeren 2023. Hvorvidt Forsvarsdepartementet velger å kjøre et sololøp, da vi har særaldersgrensen fastsatt ved lov, mens de fleste andre har det gjennom hovedtariffavtalen, er usikkert. Skjer dette, må det ansees som et brudd på pensjonsavtalen fra 3.mars 2018. Uansett, denne avtalen sikrer at alle som har 10 år eller færre år igjen til aldersgrensen, kan gå av på den gamle særaldersgrensen.

Alle som er født i 1963 og senere har fått alle opptjente pensjonsrettigheter som en oppsatt pensjon i desember 2019. Opptjeningstiden øker fra 30 år og opp til 40 år (avhengig av hvor mange år man har igjen til aldersgrensen).

Fra 1 januar blir all pensjon, både i NAV og SPK opptjent i beholdninger i en påslagsordning (mnd for mnd frem til man går av med pensjon). Disse beholdningene omfatter folketrygd, tjenstepensjon, betinget tjenstepensjon, 2011-tillegg (1963-67-kullene) og et sær-alderstillegg – slik det ser ut nå. Oppsparingen i disse beholdningene skjer gjennom en prosentvis avsetning i beholdningene. I tillegg må det mange overgangsordninger til for å få et rettferdig system. Den tidligere garantien på 66 % av pensjonsgrunnlaget bortfaller, da pensjonsopptjeningen avhenger av hvor lenge du arbeider.

NY ORDNING ER DÅRLIGERE ENN GAMMEL ORDNING

I den gamle ordningen la man til grunn sluttlønnen (normalt den høyeste lønnen gjennom karrieren), med mindre man tidligere har hatt en høyere pensjonsgivende inntekt på 2 år eller mer enn sluttlønnen (unntak er tjeneste i INTOPS ved utreise etter 1.juli 20026 og før 1.7 2012 – da holder det med en mnd).

Det er enklest å beskrive den nye ordningen ved å ta utgangspunkt i de som begynner i Forsvaret etter 1.1.2020. Da opptjener man pensjon i ovennevnte beholdninger ifh til det som er pensjonsgivende inntekt mnd for mnd frem til pensjonsalder. Det høyeste pensjonsgrunnlaget vil fortsatt være mot slutten av karrieren. Når du legger sammen inntekten for hvert år i karrieren og deler på antall år, vil du få et

gjennomsnittlig pensjonsgrunnlag, som er vesentlig lavere enn sluttlønnsprinsippet. I tillegg forventes levealderen å øke, med den konsekvens at man får en betydelig lavere pensjon enn den tidligere garantien på 66 %.

Pensjonsordningene i andre deler i offentlig sektor er vesentlig bedre enn de vi har i Forsvaret i dag ved at ATF-tilleggene ikke er, enn så lenge, pensjonsgivende i tjenstepensjonsordningen. Dersom så ikke skjer, vil mange velge å forlate Forsvaret, da samme belastning i andre etater (eks politiet) og i privat sektor vil gi både høyere lønn og pensjon.

Et forenklet regneeksempel

Du begynner i Forsvaret, som 20-åring i 2020 i Ltr 25. Vi sier at du får ett ekstra lønnstrinn hvert år frem til fylte 60 år. Du starter med en årslønn på kr 343 000.- og avslutter karrieren i Ltr 64 som er kr 593 500.- I den gamle ordningen ville ditt pensjonsgrunnlag være 593 500.- 66 % av dette gir **kr 391 710.- i pensjon**

I den nye pensjonsordningen må du legge sammen alle inntektsårene (her kun A-tabell). Vi bruker den sist inngåtte HTA som grunnlag. Gjennom 40 år har du tjent kr 17 292 700.- Dette tallet deles på 40 år og du får en gjennomsnittslønn på kr 432 317,50

Pensjonsavtalen fra mars 2018, sier at du skal ha om lag samme nivå, uten at kostnadene øker for staten. Vi bruker her 66 % for å kunne foreta en direkte sammenlikning. Med en gjennomsnittlig lønn på kr 432 317,50 i 2022 kr vil du få **kr 285 329,55 i pensjon**.

Altså en differanse på mellom gammel og ny ordning på kr 106 380,45 hvert år fra du går av med pensjon til du dør.

Med et gjennomsnittlig ATF-tillegg i hele karrieren

Dersom variable tillegg iht ATF er pensjonsgivende, så legger vi inn din gjennomsnittlige lønn (kr 432 317,50) i ATF-kalkulatoren. Mange har mer enn dobbelt så høy inntekt som grunnlønnen (eks personell i Sjøforsvaret), men her sier vi at du går 12 vakter i året, hvorav 2 helgevakter = kr 41 819 pr år, i tillegg har du 20 øvingsdøgn, hvorav 2 i helg = kr 81 244.- - totalt i snitt pr år 123 063 i 40 år. Denne summen legges til summen i avsnittet over, dvs kr 432 317,50 + 123 063.- = kr 555 380,5 som blir ditt pensjonsgrunnlag.
66 % av dette er kr 366 551.- i pensjon pr år, mens i den gamle ordningen ville du fått kr 472 931,58 i pensjon i 2022 kr.

Så kan hvem som helst plukke regnestykket fra hverandre, men vi har brukt samme utgangspunkt som man har brukt i regnestykkene for ny pensjonsordning.

Dette årskullets (1983) forventede levealder, er rett i underkant av 86 år (85,83). Dvs fra fylte 60 år og frem til du er 86, vil du få 2 765 892 kr mindre i pensjon, enn i den gamle ordningen.

Eksempelet ovenfor er for å vise at påslagsmodellen gir en betydelig lavere pensjon, enn den gamle ordningen. Begge eksemplene over, er før levealdersjustering, lønnsvekst er ikke medregnet, da alle tall er hentet fra det siste hovedtariffoppgjøret (forholdsmessig vil lønnsøkning bli tilsvarende, ved en fremregnet modell.

ETTERLATTEPENSJON (EKTEFELLEPENSJON)

Etterlattepensjon er et samlebegrep for ektefellepensjon og barnepensjon. Her tar vi for oss kun ektefellepensjon.

Dersom du dør, har din ektefelle, eller fraskilte ektefelle rett på etterlattepensjon. Du kan få en brutto eller netto etterlattepensjon. (Samboer får ikke etterlattepensjon fra SPK). Pensjonen er avhengig av når medlemmet (deg) ble medlem i SPK, når ekteskapet ble inngått og når gjenlevende (ektefellen) ble født. Størrelsen avhengig av opptjeningsstid (maks er 30 år), pensjonsgrunnlaget og stillingsstørrelsen (normalt 100 %).

Nettopensjon er 9 % av pensjonsgrunnlaget og samordnes ikke med ytelser fra NAV og behovsprøves heller ikke mot egen inntekt eller pensjon.

Bruttopensjon utgjør 39,6 prosent av pensjonsgrunnlaget til den avdøde - eller 60 prosent av alderspensjonen til avdøde. Bruttopensjonen blir samordnet med ytelser fra folketrygden og med andre tjenstepensjoner. Ektefellepensjon kan også bli redusert dersom mottakeren har inntekt ved siden av. Dette innebærer at utbetalingen i praksis ofte er vesentlig lavere enn 39,6 prosent av avdødes pensjonsgrunnlag.

Les om dette på [SPK.no](https://spk.no) og søk på etterlattepensjon.

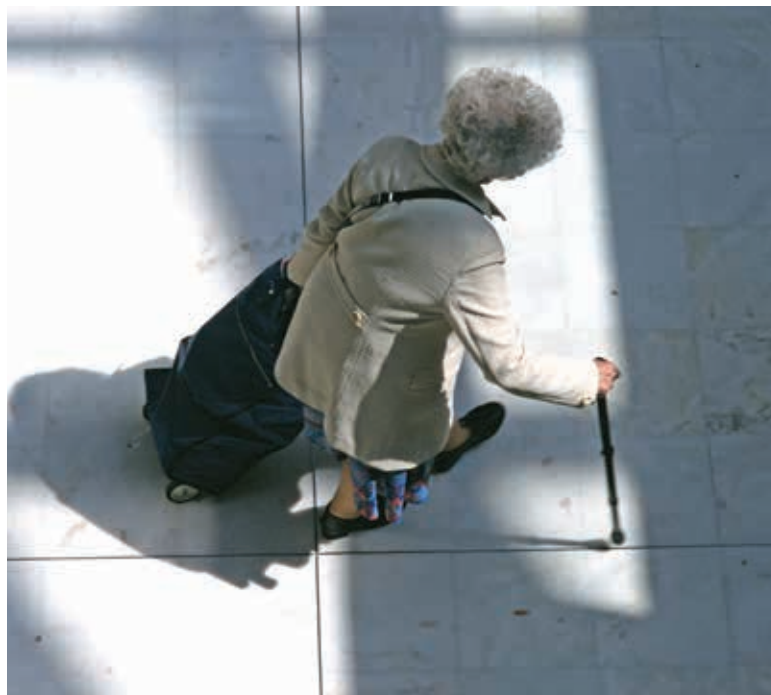
NOU2022:7 – ET FORBEDRET PENSJONSSYSTEM

I 2020 nedsatte regjeringen et utvalg som skulle evaluere pensjonsreformen. Dette var nedfelt i avtalen fra 2009. Utvalget kommer med en rekke forslag til endringer av pensjonssystemet, blant annet:

- Gradvis økning av aldersgrenser i pensjonssystemet for personer født i 1964 og senere (knyttet opp til det som kalles normert pensjoneringsalder)
- Gradvis økning i aldersgrensene for øvrige inntektssikringsordninger i folketrygden, herunder grenser for å kunne motta dagpenger, uføretrygd, arbeidsavklaringspenger og sykepenger
- Lønnsregulering av minstepensjon i samsvar med lønnsveksten
- En forbedret alderspensjon til uføre ved at opptjeningen økes fra 62 til 65 år, samt at de fra 1964-kullet og senere skjermes for mellom halvparten og to tredjedeler av virkningen av levealdersjustering
- Flertallet tilrår at alderspensjon under utbetaling reguleres med gjennomsnittet av pris og lønnsvekst (også for de med minstepensjon og garantipensjon)

BFO kan være enige i mange av forslagene, men vi er klar over at hensikten med reformen er å redusere statens kostnader over tid.

Vi mener prinsipielt at mange forslag vil ramme særalderspensjonisten på en urimelig måte, ved at man må gå av, samtidig som opptjeningsstiden i folketrygden går utover dagens maksgrense på 40 år.

Vi mener videre at uføre bør kunne arbeide like lenge som yrkesaktive med den restarbeidsevnen de har, innenfor den aldersgrensen som er fastsatt. Utvalget har foreslått 65 år, arbeidsmiljøloven sier frem til 75 år, en aldersgrense også utvalget har omtalt.

De som er i offentlig sektor vil være sikret en akseptabel, men lav pensjon gjennom tjenstepensjonsordningen. Utvalgets anbefalinger vil særlig ramme de som er tilsatt etter reglene i arbeidsmiljøloven, de vil få folketrygden og offentlig tjenstepensjon (OTP) fra 2006 som eneste inntektskilde. OTP er ikke en livsvarig pensjonsordning. I tillegg kommer særalderspensjonistene dårlig ut, da vi må slutte på en bestemt alder, mens opptjeningsstiden i folketrygden øker. Denne problemstillingen må tas med i forhandlingene om ny særalderspensjon.

Et tema vi ikke fant, er retten til sykepenger etter fylte 70 år, - i dag får du ikke sykepenger etter fylte 70 år, selv om aldersgrensen for opptjening i folketrygden er fra 13-75 år. Vi mener også, som et premiss at lønnsveksten til pensjonister og uføre bør forbedres. Utvalget har foreslått gjennomsnittet av lønns- og prisvekst. Ser vi på dagens situasjon, vil mange pensjonister få redusert kjøpekraft, da prisveksten er høyere enn lønnsveksten.

BFO har gitt konkrete innspill til YS ifm høringen av evalueringsrapporten, høringsfristen er satt til 21.oktober 2022.

BFO vil komme tilbake til denne NOU 'en (520 sider), da vi antar at endringene dersom de vedtas i Stortinget, vil påvirke pensjonsforhandlingene som sannsynligvis ferdigstilles neste år,

Ha en fin høst

**Safran,
a world leader
in aerospace
& defense**

POSITION
NAVIGATION
TIMING | **RESILIENT
TOGETHER**

Safran Sensing Technologies Norway

Rekordmange på forsvarsmesse i Oslo

Selskaper/konsern fra forsvars- og sikkerhetsindustrien deltok på forsvarsmessen på Akershus festning, fra 31. august til 1. september. Det er Forsvars- og Sikkerhetsindustriens interesseforening (FSi) som årlig er arrangør for denne forsvarsmessen.

I år var deltagelsen større enn noen gang, med over 70 utstillere, som alle i større eller mindre grad produserer og tilbyr materiell som kan brukes av Forsvaret. Over 750 representanter fra 17 land deltok på messen under disse to dagene. Forsvarsmessen ble offisielt åpnet av statssekretær i Forsvarsdepartementet Bent-Joachim Bentzen (Sp).

Einar Holst Clausen

Statssekretæren åpner messen.

Et yrende liv på festningsplassen.

Thales er en av de store på messen.

Teleplan Globe og Drytech.

MILDEF med sitt kommunikasjonsmateriell som tåler en støyt.

Spania velger Naval Strike Missile

KONGSBERG har mottatt en bekreftelse fra den spanske marinen om at de har valgt å anskaffe Naval Strike Missile (NSM) som erstatning for Harpoon missilet når dette fases ut. Den spanske marinen planlegger å utstyre både eksisterende F-100 fregatter og nye F-110 Fregatter med NSM. Ytterligere informasjon vil bli annonsert når kontrakt er inngått.

Pressemelding

På tide å få levert lastevognene til Forsvaret!

Vi er i oktober, og det står fortsatt titalls på titalls lastevogner lagret på Lørenskog! Hva er det som skjer?? Hæren trenger sårt disse moderne lastevognene. Er det Forsvarsmateriell, eller er det MAN/Rheinmetall som er skyld i dette?? Er det problemer med manualer/brukehåndbøker? Eller er det rett og slett Vegdirektoratet som somler med godkjenninger?

Einar Holst Clausen

KONGSBERG har mottatt bestilling for NSM verdt 328 millioner

Pressemelding: Kongsberg Defence & Aerospace AS (KONGSBERG) har mottatt bestilling fra Raytheon Missiles & Defence for levering av Naval Strik Missile (NSM) til US Navy's Over-The-Horizon Weapon System (OTH WS) program verdt 328 millioner kr. Raytheon er hovedleverandør til US Navy. Bestillingen er knyttet til OTH WS rammekontrakt annonsert 31. mai 2018 med totalt omfang på 7,8 milliarder kr. Hittil har KONGSBERG mottatt ordre for 1.762 millioner under denne rammekontrakten.

– Vi ser nå at volumet på de årlige bestillingene fra US Navy øker kraftig. Dette skaper arbeidsplasser og behov for økt produksjonskapasitet, både hos oss og våre underleverandører. Som annonsert på Kongsberg Gruppens CMD i juni har selskapet påbegynt en betydelig investering i ny missilfabrikk», uttaler Direktør i Missildivisjonen Øyvind Kolset.

Einar Holst Clausen

Avduket minnesmerke

Offisersbladet/BFO var invitert til avdukingen av et minnesmerke over nordmennene som mistet livet under Operation Overlord i Normandie 1944. Stålplaten har navnene på de 52 som ofret livet, er laget slik at alle strendene er tydelig markert. Fredag 9. september ble minnesmerket avduket av forsvarsminister Bjørn Arild Gram. Det ble lagt ned blomster ved minnesmerket, og en rose for hver av de falne. Oberstløytnant Harald-David Meum, major Alf Petter Asbjørnsen, orlogsmester Erik Småtty Nordahl og strategisk rådgiver Ole Heintz fra Forsvarets veteran tjeneste leste opp navnene, og la til slutt ned bukkettene på minnesmerket.

Bidragssyterne har vært , blant andre havnedirektør Ingvar M. Mathisen, Forsvarets veteraninspektør, oberst Morten Henriksen, tidligere redaktør i Forsvarets forum, Erling Eikli (initiativtakeren), og pensjonert generalmajor Johan Brun. Kommandør Ola Bøe-Hansen, stabssjef Forsvarets veteran tjeneste, orienterte i sin tale om Operation Overlord.

Einar Holst Clausen

Havnedirektøren sier noen innledende ord før avdukingen.

En rose for hver som ofret livet fra Hær Sjø Luft og Handelsflåten.

Minnesmerket.

Siste tur for Hugin og Munin!

Fredag 30. september fløy EK-flyene DA 20 Jet Falcon ved 717 skvadron sin siste rundtur i Sør-Norge, etter 30 års tjeneste som Forsvarets våpen til avlytting og Elektronisk Krigføring. Hugin og Munin er også utstyrt med jamme-utstyr, noe som har blitt brukt til øving av norske styrker. Det var noen tårevåte øyne på Gardermoen når disse to vakre flyene landet for siste gang på Gardermoen fredag. DA 20'ene har tidligere vært stasjonert med base på Rygge flystasjon. De fleste av 717 personellet var på plass da Hugin og Munin kom lavt inn over Gardermoen i et såkalt «pass». Når de senere taxet inn, sto to brannbiler og lagde en vannportal som siste æresbevisning til de to sliterne. De tas ut av tjeneste for å spare penger. Noen mener det er uforståelig og veldig trist, da disse maskinene kunne gjort nytte for seg i mange år til, spesielt i disse tider.

Einar Holst Clausen

Vannportal som siste takk for 30 års tjeneste.

Mange sto også på taket av HQ bygget.

Avskjed med Hugin og Munin.

717 skvadrons personell flokket seg rundt den nyttige og flotte maskinen.

Ultraløp på grensa mot Russland

Bare det å komme i mål er en prestasjon. Foto: Arrangementskomiteen/privat

■ Av Øyvind Førland Olsen

Grenseløpet i Finnmark er viktig for å skape lagånd i Jegerbataljonen, sier rittmester Torstein Løver.

26 stilte på startstreken, og 25 fullførte da Jarfjord Ultra ble avholdt for første gang 2. september i år. Deltakerne var ansatte og soldater i førstegangstjenesten ved Jarfjord grensekompani, forteller sjef Jarfjordkompaniet og rittmester Torstein Ryen Løver (37).

Det var en fantastisk innsats av de som stilte til løp og mannskapene som sørget for at vi fikk avviklet det på en god måte. Det blir et nytt arrangement i juni 2023, og da satser vi på å invitere flere av Hærens avdelinger samt lokale «blålysetater» og idrettsklubber.

Vi setter nok et deltakertak på rundt hundre stykker, sier Løver.

STIV SOM EN PINNE

Løver forteller at det viktigste var å avholde løpet på en forsvarlig måte, samtidig som de bygget det han omtaler som «robusthet» på grensa.

Deltakerne fikk også kjenne på været:

- Det var liten kuling, 5 plussgrader og regn. 75 kilometer ble tilbakelagt fra Jarfjord grensestasjonen helt ut til Barentshavet, med løp på sletter, fjell, grus og plankelagte traseer.
- Det er et utfordrende løp, men vi ga deltakerne mulighet til å ha depoter med nye sko og tørre klær underveis, slik at flest mulig

klarte å gjennomføre. Å gjennomføre et slikt løp er veldig god «bonding» for en jegeravdeling, sier Løver.

- Løp du også?
- Ja, jeg var stiv som en pinne etterpå og det tok nesten en uke før jeg kom meg, sier Løver.

FRA SJU TIL 15 TIMER

«Vi har en kompanisjef som vil at vi skal utfordre oss selv», uttalte vinneren i kvinneklassen av de vernepliktige soldatene Viktoria Lewinsen, til TV2.

Hun passerte målstreken etter 10 timer og 20 minutter.

Løver forteller at det var et stort sprik mellom bestetiden, på rundt 7 timer og dem som brukte rundt 15 timer. Han understreker at

han er stolt over samtlige som stilte på startstreken, og neste år satser han på at også initiativtakeren til løpet dukker opp til Ultraløpet som også blir omtalt som «Strandes minneløp».

- Vedkommende, som ikke trenger å nevnes med navn, ringte meg dagen etter løpet og beklaget at han ikke hadde mulighet til å delta i år, men også for å påpeke at 75 kilometer er en for kort distanse for å reise helt opp til Finnmark for å løpe.

Løver forteller at det neste år lanseres en ekstra distanse på rundt 100 kilometer, slik at han også får mulighet til å delta.

Her løpes det ut for fullt. Foto: Arrangementskomiteen/privat

Sliten, men fornøyd med gjennomført ultraløp. Foto: Arrangementskomiteen/privat

Varm drikke og noe å spise underveis, gjør underverker. Foto: Arrangementskomiteen/privat

På tide med et år i Afrika

– som stabsoffiser i FN?

Ikke alle i Forsvaret har kanskje fått med seg at vi til enhver tid har minst 14 stabsoffiserer i FNs misjon UNMISS i Sør Sudan. Her får vi god erfaring med stabsarbeid og planprosesser i FN hovedkvarteret. UNMISS HQ er et fullt oppsatt divisjonshovedkvarter ledet av en trestjernes indisk general.

Stolthet. Så lenge folk føler trygghet og sikkerhet og kan bo der de hører til, opprettholdes både gleden og stoltheten. Det er når folk havner på flukt at det meste begynner å rakne. FN er tungt tilstede med både militære og sivile. Alt fra indiske militære veterinærer som behandler kveg, til Verdens Matprogram.

■ Tekst/foto Rune Haarstad

Fem av stillingene er ute i sektorhovedkvarterene som er på brigadestørrelse. Norge har stillinger i U1 U2, U3, U5, U7, Deputy Joint Mission Analysis Centre, Air Ops, Movcon og en oberststilling som Deputy Sector Commander. Misjonen er sivilt ledet og den militære komponenten må jobbe koordinert med sivil komponent og politikomponenten – UNPOL.

PATROLJER OG FREMSKUTTE OPERASJONSBASER

Alle vi som er i Forsvaret har fokus på at det i bunn og grunn handler om å være klare til å forsvare eget land. Men som et lite land er vi avhengig av at både NATO og FN gjør jobben sin som en stabiliserende faktor. Da kommer tjeneste i utlandet inn.

For meg startet dette i 1999 med konflikten på Balkan, gjennom krigen i Afghanistan og seiling

med NATOS stående marinestyrker, før jeg nå endte opp med FN tjeneste i Afrika. 3 år av livet er brukt i operasjoner ute. Ikke spesielt mye – da mange har lagt inn atskillig flere måneder og år enn meg. De som enda ikke har tatt turen ut i FN eller NATO sammenheng bør vurdere et år i UNMISS.

På militær side har FN 14 000 soldater på bakken, der land som Rwanda, India, Mongolia og Ethiopia er de største bidrags-

yderne. Med patruljer og små fremskutte operasjonsbaser i bushen forsøker vi FN-soldater å sikre freden. I regntiden er FN ofte avhengig av helikopter for nå ut til der små og store konflikter oppstår. Men 80 stammer og århundrer gamle konfliktlinjer som inbefatter kvegraid og bortføring av kvinner og barn gjør det utfordrende.

15 MIL MED ASFALT

I Sør-Sudan har Norge 14 stabs-

Enorme landområder uten vei. I regntiden er fly og helikopter eneste mulighet til å besøke soldatene på bakken. Det er kun 15 mil med asfalt i hele det veldige landet.

offiserer og omlag det samme antallet politifolk. Norges forhold til Sør Sudan går langt tilbake i tid med hjelpeorganisasjoner og misjonærer. For noen år siden var det også norsk ledelse i FN misjonen her, med Hilde Frafjord Johnsen som øverste leder for United Nations Mission in South Sudan (UNMISS). Den er sivilt ledet og hovedmandatet fra Sikkerhetsrådet er å støtte partene i fredsavtalen, gi beskyttelse til sivil-

befolkningen, samt legge til rette for humanitær bistand.

Sør Sudan er det nest nyeste landet i verden, med en selvstendig historie på bare drøye 10 år. Landet var fram til 2011 en del av Sudan. Interne konflikter, utfordrende natur og ekstremt lite infrastruktur er de tre hovedproblemene. Interne konflikter bryter løs og sender folk på flukt over hele landet.

Landet har kun en vei på 15 mil

med asfalt, i regntiden fylles et område like stort som Storbritania (The Sudd) opp med vann og blir verdens største våtmark. Nesten alle veier blir ufremkommelige og 11 millioner innbyggere, fordelt på 80 små og store stammer blir i stor grad overlatt til seg selv. I sør er det litt jordbruk, mens i nord er det kvegstammene Dinka, Nuer og Shilok som styrer. Til tross for mulighetene er nå nesten 80 prosent av folket avhengig av mathjelp.

ET BREDT UTVALG AV NASJONER

De fleste av oss norske stabsoffiserer jobber i hovedkvarteret i hovedstaden Juba, som i militær sammenheng er et divisjonshovedkvarter ledet av en tre stjernes general. I tillegg har vi noen offiserer ute i sektorene som er seks brigadehovedkvarter. Jeg er jo presseoffiser hjemme i Norge, men her jobber jeg som stabsoffiser med trening og utdanning av FN-soldatene. Vi må jo sørge

Kvegraid? Patrulje fra den indiske bataljonen nord i landet. Trefninger mellom ulike etniske grupperinger og stammer er en del av hverdagen, da rykker FN ut og prøver å få kontroll på situasjonen.

for at de kjenner landet de skal jobbe i, og oppgavene og mandatet fra FN. Da går det i kurs, tester og evalueringer samt det beryktete FN førerkortet som alle stabsoffiserer må kjøre opp til for å kunne farte rund i hvite FN biler. Beryktet fordi nesten halvparten stryker på første forsøk. Men etter tredje sjanse er de fleste i mål. Som stabsoffiser på mitt nivå er jeg bare et lite hjul i maskineriet. Men jeg ser jeg er med på å sette

sammen kurs og utdanning av soldatene, så de er litt bedre rustet til å møte virkeligheten på bakken.

Selv er jeg så heldig at jeg kommer meg litt rundt på oppdrag i landet - da blir det å fly ut med helikopter og gjennomføre evaluering av ulike nasjoners styrker, en dag på Nilen med patruljebåter fra Bangladesh kan avsluttes med en evaluering av et indisk felt-sykehus. Da er vi et helt team fra

ulike land som ser på ulike funksjoner. I trenings og utdanningsseksjonen i hovedkvarteret er vi folk fra India, Rwanda, Brazil, Australia og Norge. I korridorene vandrer, kinesere, mongoler, pakistanere, amerikanere, peruvianere og etiopere og til og med et par fra Fiji. For å nevne bare noen av nasjonene i hovedkvarteret.

LETT INFANTERI

Selve konflikten på bakken er det

andre som tar seg av, i form av lett oppsatte infanteristyrker fra afrikanske og asiatiske land. Også i hovedkvarteret er disse landene i stort flertall. Men menneskelige tragedier ser du over alt, enten det er landbyer som står under vann, eller møte med internt fordrevne etter konflikter. Vegg i vegg med FN leiren vår har vi en diger leir for internt fordrevne som søkte beskyttelse hos FN. De ble rett og slett bare værende!

Øvelse hos Sector North i Upper Nile State.
Med litt godt markørspill fra Rwanda Batt ble
det en grei test på Camp security.

Rent fagmilitært har vi mye til felles med måten vi planlegger operasjoner på, og måten vi driver trening og utdanning på. De militære kulturforskjellene mellom de ulike landene er selvfølgelig der, og stabsarbeidet er ikke alltid på 'feinschmecker' nivå, men vi finner frem til en slags felles FN-måte å gjøre ting på. Erfaring fra divisjons- og brigadehovedkvarter er dessuten en begrenset ressurs hjemme i Norge.

SHERP er navnet på disse kjøretøyene som er spesiallaget for vått terreng og sump. Mulig de også fungerer i norske myr? I Sør Sudan er de nettopp tatt i bruk og øker effekten av patruljene.

Private russiske selskaper kan være en trussel mot Norge

Norge bør være på vakt mot flere typer ikke-statlige aktører som kan tenkes å drive rekognosering av sivile og militære mål, mennesker, lende, landingssteder, ressurser osv som en form for kontinuerlig forberedelse av potensielle operatører, advarer forsker Åse Gilje Østensen ved Sjøkrigsskolen i Bergen.

■ Tekst Tor Husby

Hun forklarer at Russland ikke har tradisjon for å opprettholde klare skiller mellom sivile og militære aktører på samme måte som vi er vant med. Dette betyr at mange ulike sivile aktører kan bli nyttige for Russland i en tilspisset situasjon. Private militære selskaper (PMS) er en slik ressurs som er særlig godt tilpasset fordekte operasjoner. Dersom slike aktører skulle bli tatt på fersken vil man greit kunne fornekte disse. Slike aktører vil også ofte

være vanskeligere for oss å attribuere til den russiske stat, med mindre selskapet også har med aktivt tjenestegjørende personell.

PRIVATE MILITÆRE SELSKAPER (PMS) DELTAR I KONFLIKTER

Private militære selskaper har siden 1990-tallet dukket opp i internasjonale konflikter. Som navnet forteller tilbyr de en blanding av kommersielle og krigslignende spesialiteter. Mange tjener gode penger.

Fenomenet oppstod sannsynligvis i Sør-Afrika, og spredte seg til

USA. Russland har etterlignet de amerikanske forbildene og har nå en håndfull PMS hvorav Wagner-gruppen har tiltrukket seg mest oppmerksomhet. Mannen bak er milliardæren Jevgenij Prigozjyn som har finansiert noe av aktivitetene. Den skiller seg fra de andre PMS-gruppene ved at den ikke opptre som en kommersiell enhet, men bare er tilgjengelig for Putin regimet og dets venner. I 2012 snakket president Putin positivt om utviklingen av slike grupper. Hvor mange som jobber i Wagner-gruppen i dag er usik-

kert. Ingen av gruppene er legalisert i Russland. Deres krigerske handlinger gjør det derfor lett for Kreml å benekte russisk innblanding. Like fullt vil Putin kommunisere til Vesten at Wagner-gruppen spesielt og muligens andre russiske PMS-enheter er et våpen i russisk tjeneste.

Menneskerettsbruddene som Wagner-gruppen stod bak førte til at EU innførte sanksjoner, som også Norge sluttet seg til. Også Prigozjyn selv er under vestlige sanksjoner. Russland ser seg selv som et land beleiret av Vesten.

Tanken gjennomsyrrer både eliten og samfunnet generelt. Alle vestlige land blir derved automatisk fiender. Å sloss for Russlands storhet blir derved like viktig for PMS-gruppene som å tjene penger.

Hvilke russiske maktorganer har mest innflytelse over Wagnergruppen?

– Vi tror at GRU, den militære etterretningstjenesten, er den dominerende. Men vi kan ikke vite det helt sikkert. Det fins imidlertid indikasjoner på det. Blant annet har Dmitri Utkin, som

antas å være en slags operativ leder, bakgrunn fra GRU. Wagnergruppen har også en treningsbase i Molkina i Sør-Russland som ligger «vegg i vegg» med GRUs 10. spesialbrigade, opplyser Åse Gilje Østensen.

At gruppen har sitt spesielle navn skyldes etter sigende at Dmitry Utkin elsker Wagners musikk. Han hadde også «Wagner» som kallenavn under krigen i Syria. Utkin leder i felt. Prighozyn er bakmannen.

LEIESOLDATER I UKRAINA

Forskeren påpeker at Wagner-

gruppens rolle har forandret seg med krigen i Ukraina. I Syria opptrådte gruppen som en bataljonsstridsgruppe støttet av den russiske hæren, men russiske myndigheter benektet at disse oppdragene hadde noe med Russland å gjøre. Etter hvert så man Wagner i økende grad i afrikanske konflikter under et skinn av kommersielle foretak. I dag fremstår Wagner-folkene som leiesoldater i direkte tjeneste for Russland og driver bakkekrig sammen med russiske soldater. Nå er katta ute av sekken og ingen benekter lenger at

Wagner kriger for det offisielle Russland. De bærer ofte kamuflasjeuniformer med russiske flagg og Wagner patch, gjerne kamuflert med nasjonalistiske symboler av ulik art.

Rekrutterer Wagner-gruppen kriminelle for å kompensere for egne store tap?

– Ja, det er kommet rapporter om det, men det samme gjelder russisk rekruttering til de statlige styrkene. Russerne sliter med å tilføre nok trente styrker. På ukrainsk side vil man nok også

finne mange stridende og frivillige med veldig lite militær trening. Fordelen her er kanskje høyere motivasjon og kammoral.

Jeg har sett påstander på nettet og i britiske aviser om at ca 400 Wagner-folk skal ha blitt satt inn for å ta livet av president Zelenskij da invasjonen startet i februar?

– Det er ikke avgjort om dette er korrekt. Jeg mener Wagner-gruppen i noen settinger kan forstås som et skall som fylles av forskjellige folk alt etter oppdrag. Gruppen er ikke spesialtrent for slike operasjoner og jeg synes dermed at det ville være rart å sende denne gruppen inn for å løse et så viktig oppdrag. Jeg tror heller at Wagner (sammen med Khadyrovs tjetsjenske styrker) ble brukt for å skremme den ukrainske politiske ledelsen og folk flest fra å mobilisere. Her satset man trolig på at en gjeng «blodtørstige leiesoldater» ville ha en fryktinngytende effekt.

Gruppen kan ikke kalle «Putins hær», som enkelte aviser har hevdet.

Wagnergruppen deltok i erobringen av Krim og Donbas i 2015, men mye er fortsatt uklart om hele

operasjonsmønsteret. På Krim opptrådte den som «the polite people» sammen med de «små grønne» russiske menn.

Samme år engasjerte gruppen seg i Syria der den gikk inn på president Assads side i den brutale borgerkrigen. Der deltok den i gjenerobringen av Palmyra fra den islamske staten i 2016 der den skal ha mistet 32 mann. Wagner-gruppen var igjen i ilden under den andre gjenerobring av Palmyra i 2017. Åse Gilje Østensen, som i 2018 skrev FFI-rapporten «Russian Use of Private Military and Security Companies» sammen med FFI-forskeren Tor Bukkvoll, skrev da at den russiske gruppen hadde opp mot 2.500 mann i Syria. De var organisert som en bataljonsstridsgruppe med tunge våpen – tanks, GRAD multiple granatkastere og 122 mm haubitsere. Hovedrollen var å forberede grunnen for den syriske hæren. Selv om Wagner-gruppen hadde mye folk i Syria, var de dårlig trent, var enda dårligere samtrent og hadde store tap.

I 2017 var Wagner-folkene i Sudan, men uten å delta i borgerkrigen. Mer enn 100 russere trente president Omar Bashirs egne soldater. Etter det fikk Jevgenij

Forsker Åse Gilje Østensen, Sjøkrigsskolen

Prigozhin rett til å starte gruve-drift for å utvinne gull i landet.

KOSAKKENE – NYTT MAKTMIDDEL

Det er også verdt å nevne at kosakkene på nytt er blitt et instrument i de russiske myndigheters hender etter at de var undertrykt under Sovjet-tiden. Tusenvis kjempet på russisk side i Abkazia og Sør Ossetia da Russland inva-

derte Georgia i 2008 og rev de to enklavene fra Georgia. Leiesoldater fra Tsjetsjenia – Vostok-brigaden – var spesielt brutale i Georgia. I russisk språkbruk var de «frivillige». Den brutale lederen i Tsjetsjenia, Ramzan Kadyrov, ga i 2013 avkall på beskyttelsen fra FSB og opprettet sin egen private styrke under navnet Terek.

NYE BØKER OM KRIGSHISTORIE

Knut Flovik Thoresen
TO VERDENSKRIGER
Historien om en norsk krigshelt
ISBN: 978-82-8323-038-3
Antall sider: 112.
Format: 130 x 205

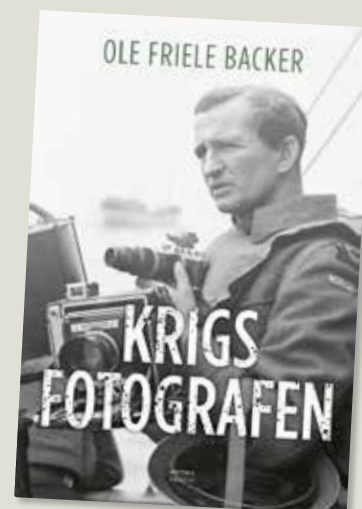
299,-

Denne boken forteller om foreldreløse Arthur Olsen fra Arendal som reiste til sjøs som ung gutt. Senere bosatte han seg i Australia. Han gikk inn i den australske hæren og kjempet under første verdenskrig under det berømte slaget ved Gallipoli i Tyrkia og på Vestfronten i Frankrike. Da den andre verdenskrig kom, vervet han seg på nytt. Han var med i kampene i Europa, i Afrika og i Asia. Arthur Carson, som han het i Australia, ble under de to verdenskrigene såret flere ganger. Han er en av de høyest dekorerte norske soldater – hedret for å ha reddet andres liv.

Under den andre verdenskrig var Ole Friele Backer krigsfotograf for den norske regjeringen i London. Hans bok, som har vært utsolgt i over 70 år, er nå kommet ut på nytt. I boken forteller han om flukten til Storbritannia og om sine tokt med marinen og flyvåpenet. Hans øyenvitneskildringer av torpedering av handelsskip i konvoier over Atlanterhavet, invasjonen i Normandie og evakueringen av Nord-Norge er fascinerende lesning. Boken er rikt illustrert med forfatterens egne bilder fra disse hendelsene.

Ole Friele Backer
KRIGSFOTOGRAFEN
ISBN: 978-82-8323-040-6
Antall sider: 132 pluss bilder.
Format: 155 x 227

348,-

Stein Ugelvik Larsen
JEG VIL DU FOR MITT LAND
Historien om frontkjemperen
Sigurd Stensvaag
ISBN: 978-82-8323-041-3
Antall sider: 323.
Format: 155 x 227

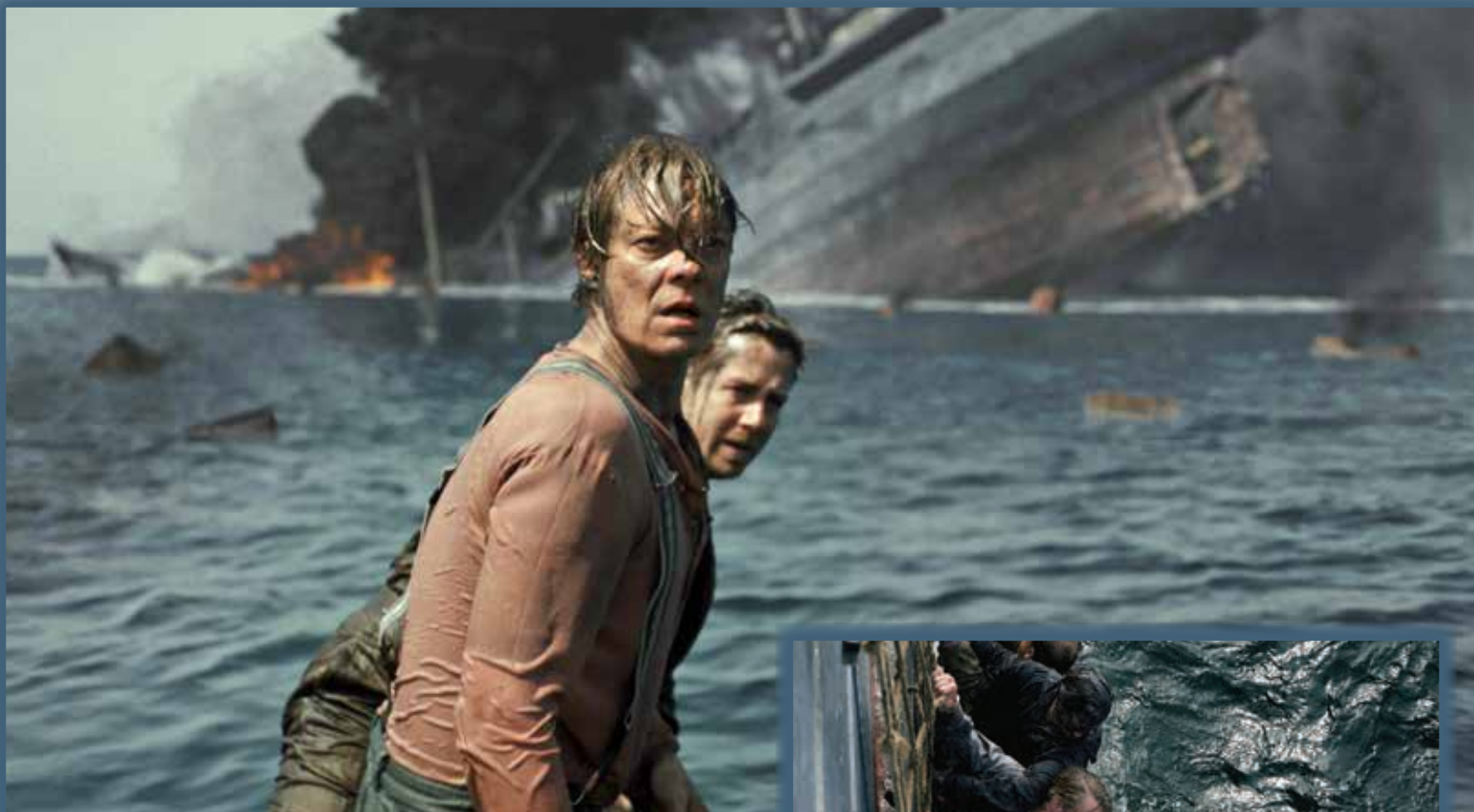
398,-

Professor Stein Ugelvik Larsen, som skrev boken *Blodbadet i Karelen*, skildrer her frontkjemperen Sigurd Stensvaags liv før og under andre verdenskrig. Stensvaag arbeidet aktivt for Nasjonal Samling under krigen i Norge og ble drept på Kaprolat-høyden i Karelen i juni 1944 i kamp med russiske styrker. Fortellingen bygger på Stensvaags egne dagbøker fra krigsårene og dette gir en unik dokumentasjon om livet til frontkjemperne og de synspunkter de hadde.

I denne boken, som trolig er den mest gjennomarbeidede biografi om en frontkjemper utgitt på norsk, analyserer Ugelvik Larsen nøkternt og saklig frontkjempernes motivasjon for å kjempe på tysk side. Deres forklaringer er mange. Noen er oppspinn, andre er reelle. Ugelvik Larsen har engasjert seg sterkt i arbeidet med å få levningene til norske frontkjemperer hjem til Norge, et arbeid som er støttet av Utenriksdepartementet. Boken *Blodbadet i Karelen*, som utkom i 2015, ble innkjøpt av Kulturrådet til norske biblioteker.

KRIGSSEILEREN

NO. DRAMA/KRIGSFILM

REGI: GUNNAR VIKENE

MED: KRISTOFFER JONER, PÅL SVERRE HAGEN, INA MARIE WILMANN

2 TIDER 32 MIN.

De som ofret alt

Norges mest oppofrende helter fikk ikke den hederen de fortjente i årene etter krigen. Denne gripende krigsfilmen viser hvilke oppofrelser de har gjort.

■ Tekst: Nils Gjerstad

Tre utmattede menn sitter på en flåte i Atlanterhavet. De er eneste overlevende mannskap fra et torpedert norsk skip i konvoiene fra New York til England. Bak dem seiler

inn et stort grått skrog. Den tunge duren av en dieselmotor på en ubåt dominerer lydbildet. Kapteinen på en ubåt står på skroget og snakker til nordmennene på flaten nedenfor. Stemningen er trykket. – Trenger dere medisiner? spør den tyske

ubåtkapteinen på engelsk. En av nordmennene svarer høflig ja, og en sanitetsmann fra Kriegsmarine hopper ned i flåten, og gir dem medisinsaker.

Dette er en av mange sterke scener fra Krigsseileren, som er Norges mest påkostede film. Den gir et mer sterkt, nyansert og grimt bilde av krigens lidelser enn det vi er vant til her på berget. De siste har det vært en del spennende norske krigsfilmer, som Max Manus (2008), Kongens nei (2016) og Den tolvte

mann (2017), men i Krigsseileren er ikke heltene så romantiske. De er slitne, skitne, alkoholisererte og langt fra moralsk perfekte.

Handlingen starter i 1939, hvor vi møter Alfred Garnes (Jonér) som bor i Bergen. Sammen med vennen Sigbjørn (Hagen) seiler han til sjøs med et skip. Etter at Tyskland okkuperer Norge i april 1940, blir alle handelsskip underlagt Nortraship og inngår i konvoiene, fra New York til England. Dette blir mer og mer

dramatisk, og stadig større påkjenning for mannskapet. Den kjente britiske historikeren Anthony Beevor har uttalt at sjøfolkene i konvoiene, som ble jaktet på av tyske ubåter, opplevde det største nervepresset under krigen. Med tanke på den skammelige behandlingen de fikk av myndigheter etter krigen er det kanskje ikke så rart at mange av dem ble alkoholiserte. De gjorde uansett en helt uvurderlig innsats for alliert seier. uten disse sjøfolkene hadde heller ikke Sovjetunionen fått proviant og militært utstyr fra USA under krigen.

Filmen byr på kvalitet i alle ledd.

Man merker godt at dette er en svært påkostet produksjon, og man får kjenne på store militære manøvere, som når britiske fly bomber Bergen sentrum i oktober 1944. Regissør er Gunnar Vikane, som tidligere har laget bl.a. Vegas (2009) og Her er Harold (2014). Den visuelle stilen på Krigsseileren er elegant og kreativ, og samtidig er han flink til å variere stilen, fra klaustrofobiske scener i båten til storslagne scener av skip som går ned. Dialog føles også autentisk. Blant skuespillerne leverer både Kristoffer Joner og Pål Sverre Hagen sterke prestasjoner; fra eventyrlystne sjømenn

til traumatiserte krigsveteraner. Samtidig er også dette et familiedrama. Alfreds hjemneværende kone spilles sterkt av Ina Marie Wilmann. Barna på rollelisten er også dyktige, og gjør oss en viktig påminnelse at også mindreårige var ofre for krigens redsler, og dessuten også med som sjøfolk på de farlige, men strategisk avgjørende Atlanterhavskonvoiene.

Cubakrisen

I oktober 1962 holdt verden pusten mens USA og Sovjet prøvde å unngå tredje verdenskrig. Samtidig som forhandlingene nærmet seg et gjennombrudd, var en liten gruppe ubåtoffiserer nær ved å starte krigen likevel.

■ Tekst Trond Sætre

Den 8. januar 1959 ble diktatoren Fulgencio Batista styrtet i en revolusjon ledet av Fidel Castro. USA var i utgangspunktet ikke helt negative til denne utviklingen, fordi de trodde dette kunne lede til mer demokrati i Latin-Amerika. Men etter hvert ble forholdet mellom USA og det revolusjonære Cuba verre, særlig da Castros regime begynte å beslaglegge jord, inkludert land som hadde tilhørt amerikanere.

I 1960 ga sittende president Eisenhower CIA tillatelse til å trene opp en gruppe med eksilkubanere som kunne styrte Castro, en plan som ble fulgt opp og iverksatt av etterfølgeren hans, John F. Kennedy. Da invasjonen av Cuba via Bahía de Cochinos (Grisebukta) mislyktes i 1961, eskalerte konflikten. Cuba ble utestengt fra Organisasjonen av Amerikanske Stater (OAS) i 1962, noe som førte til at flere land innførte sanksjoner tilsvarende dem fra USA.

I stedet begynte Castro å knytte nærmere bånd til Sovjetunionen. Amerikanerne reagerte ikke på dette, fordi etterretningen kunne bekrefte at våpnene som ble sendt til øystaten ikke var offensive. Men i midten av oktober dukket det opp spionfotografier av sovjetiske baseanlegg for mellom- og langdistanseraketter med kjernefysiske sprenghoder. Dette var kort tid etter at Sovjetunionen hadde benektet at de ville prøve å plassere offensive rakettvåpen på Cuba. Det ble slått fast at en slik utplassering ville gjøre store deler av USA sårbare for sovjetiske rakettangrep.

Kennedy forlangte at Nikita Khrusjtsjov skulle demontere rakettene og sende dem tilbake. Sovjetunionens leder nektet; USA hadde jo mange stridshoder rettet mot Sovjet i Europa, og på dette

tidspunktet av Den kalde krigen var dessuten Sovjets interkontinentale ballistiske missiler fortsatt underlegne de amerikanske. Øst-blokkens leder så på Cuba som en mulighet til å jevne ut maktbalansen.

Den militære sjefsnemden ville at USA skulle løse dette problemet ved å gå til en fullskala invasjon av Cuba. Men Kennedy var skeptisk. Blant annet fryktet han at Sovjet ville svare på en slik invasjon med å gå inn i Vest-Berlin.

I stedet valgte Kennedy å bruke en av de andre planene som var blitt skissert opp. Fra den 24. oktober iverksatte USA en blokad av skipstrafikken til Cuba for å hindre ytterligere sovjetiske rakettleveranser. Situasjonen tilspisset seg; Khrusjtsjov kalte blokaden for en «aggressiv handling» og prøvde å forsere den. Mange sovjetiske lasteskip fikk ordre om å vente, men noen fortsatte mot Cuba med støtte fra ubåter, uten å trenge gjennom.

Før første gang utstedte USAs militære ledelse en DEFCON 2-alarm (kode rød, nest høyest). Det var krisestemning i hele verden.

Blant annet var det norske forsvaret i ekstra høy beredskap, og forberedte seg på utrykning på kort varsel, særlig avdelingene i Nord-Norge.

27. oktober, tre dager etter at rød alarm var utstedt, møttes justisminister Robert Kennedy og den sovjetiske ambassadøren i Washington, Anatolij Dobrynin, til forhandlinger. På dette møtet, hvis detaljer gradvis ble offentliggjort i ettertid, gikk Sovjetunionen med på de amerikanske kravene mot at USA demonterte og trakk tilbake mellomdistanseraketter som var utplassert i Tyrkia og Italia. Tidlig 28. oktober kunngjorde Kreml at rakettanleggene skulle legges ned, og at raketter og utstyr skulle sendes hjem. Tredje verdenskrig var avverget.

Men i ettertid er det kommet beviser på at verden kan ha vært enda nærmere en atomkrig enn man først trodde. To historier fra den 27. oktober - samme dag som man var i ferd med å komme til enighet i Washington - ble hemmeligholdt i mange år:

Denne dagen fløy et amerikansk U2-fly fra Alaska ut av kurs og inn på sovjetiske territorium. Sovjet reagerte med å sende MiG-fly etter det amerikanske flyet, noe som igjen fikk amerikanerne til å sende F-102A-jagere væpnet med kjernefysiske raketter for å eskortere det. «Dette betyr krig med Sovjetunionen!», uttalte forsvarsminister McNamara panisk, men heldigvis kom U2-en seg tilbake til amerikansk luftrom uten at et skudd ble avfyrt.

Samtidig var fire sovjetiske ubåter på en topphemmelig ekspedisjon i Karibia. De skulle understøtte sovjetiske lasteskip på vei til Cuba. Hver ubåt hadde en kjernefysisk torpedo ombord, og kommandøren hadde tillatelse til å handle uten direkte ordre fra Kreml hvis mannskapet følte seg truet.

Ubåt B-59 hadde vært uten kontakt med Moskva i noen dager da den ble oppdaget av amerikanerne den 27. oktober. Hangarfartøyet USS Randolph og amerikanske jagerfly slapp synkeminer for å prøve å tvinge ubåten opp til overflaten. Ubåtkapteinen Valentin Savitskij trodde da at krigen var brutt ut, og ville avfyre torpedoen. «Vi må skyte nå! Vi kommer til å dø, men vi skal ikke gjøre skam på vår marine!», skal han ha sagt. Det hører med til historien at stemningen om bord var febrilsk fordi ubåten var overopphetet og manglet strøm, og karbondioksidnivåene var blitt farlig høye. Men B-59 var tilfeldigvis også den eneste av de fire atomubåtene der tre offiserer måtte være enige om avfiring (for de andre fartøyene var det bare nødvendig med to). Den eneste som var imot var Vasilij Arkhipov, og han lyktes med å legge ned veto og roe ned kapteinen.

Arkhipov ble først virkelig verdsatt som «mannen som reddet verden» noen år etter sin død i 1998; særlig da hans tidligere medarbeider Vadim Orlov i 2002 fortalte om sin opplevelse av ubåtepisoden.

Krigshelten Torstein Raaby

Her kommer den meget interessante, detaljerte og beskrivende boken om den relativt ukjente og lite beskrevne krigshelten Torstein Raaby, som for øvrig er onkelen til tidligere sjef HV Tor Rune Raaby. Forfatteren og tidligere oberst Knut J. Støvne, har gravd dypt i mange arkiver for å få til denne boken. Så er da også listen over litteratur, bildekreditering og noter, lang.

Støvne tar oss inn i livet til Raaby som fra barnsben av var en villstyring. Han hadde sitt første fallskjermhopp da han var tre år, da han hoppet ut fra et

vindu i andre etasje. Da krigen brøt ut, var Raaby en dyktig utdannet radiotelegrafist ved kringkasteren i Vadsø, da den ble bombet av en Focke Wulf Fw 200 Condor. I 1942 ble Raaby vervet som hemmelig radioagent for den Sovjetiske Nordflåten, litt senere ut i krigen agent for den britiske Secret Intelligence Service og norsk sikkerhetstjeneste. En av hans hovedoppgaver ble å skaffe mest mulig informasjon om slagskipet Tirpitz sin status og bevegelser i fjordarmene i Troms og Finnmark, senere også om slagkrysseren Scharnhorst.

Raaby med sitt nettverk av hjelpere med radiosendere, rapporterte daglig til England, noe som var avgjørende for planlegging og gjennomføring av flere britiske flyangrep mot Tirpitz. Slagskipet ble etter hvert britisk flyangrep, så skadet at det ble liggende flere måneder til kai for reparasjoner. Dette må ha reddet tusenvis av konvoi-sjømenns liv, som slapp unna slagskipets enorme kanoner. Beskrivelsene av den iskalde og heltemodige Torstein Raaby, og hvordan han opererte, er renspekka krigshistorie. Etter krigen ble Raaby tildelt den britiske Distinguished Service Order (DSO) og det norske Krigskorset m/sverd.

Gjennom hele boken klarer Knut J. Støvne på en utmerket måte også å beskrive denne intelligente og modige mannen, som til tross for en vanskelig oppvekst under trange kår, fikk sin utdannelse, og ble en krigshelt. Men det sluttet ikke der. Når freden kom, spurte Thor Heyerdahl Torstein om han ville bli med på Kon Tiki-ferden, svaret var kort og konsist ja! Raaby ble Kon Tikis radiotelegrafist. Senere var Raaby, som den eventyrlystne og urolige sjelen han var, også med på Staib-ekspedisjonen til Nordpolen som sambandssjef. Torstein Raaby var også involvert i etableringen av Loran C og Decca-systemet. Han omkom senere som 42-åring under uklare omstendigheter på en topp hemmelig Canadisk base på 82 grader Nord.

Det er ikke rart at filmskaper Stian Indrevoll, som stor bidragsyter til denne boken, har valgt å lage en film om Torstein Raaby. Jeg kan ikke si annet enn at jeg virkelig anbefaler å lese denne boken. Den er god!

Den er utgitt på Gyldendal Forlag med ISDN nr: 9 788205 563933

Einar Holst Clausen

Boka Etterretning

Da har jeg hatt gleden av å lese boken som E-tjeneste veteran dr. Kjetil Hatlebrekke og spesialstyrke-operator brigader Frode Kristoffersen har skrevet. Dette er en sjelden bokutgivelse, nemlig om E-tjenesten, en hermetisk lukket tjeneste, tradisjonelt preget av stort hemmelighold. Her får vi et meget spennende og interessant innblikk i utvelgelse til E-tjenesten, samt hvordan etterretning planlegges og gjennomføres.

Men vi blir også kjent med forfatterne på det personlige plan. Det er meget interessant og spennende lesning, når

man får en unik innsikt i flere av E-tjenestens oppdrag og avhengigheten av god etterretning i eksempelvis Afghanistan under spesialstyrkenes operasjoner. Selvfølgelig ikke mer enn det kan offentliggjøre. E-tjenesten slagord «rettidig – pålitelig og relevant», står sentralt i boken.

Boken gir oss også muligheten til å komme litt under huden på både Kjetil og Frode, hvorfor og hvordan de havnet i E-tjenesten, samt hva som kreves for å ha en slik jobb. Boken er også overraskende tidsaktuell, med beskrivelsen av uttrekningen fra Afghanistan i 2021, der norsk etterretning sparte mange norske liv. Ikke minst at de har fått med seg hva etterretning og etterrettingsdeling har hatt å si for utviklingen før og under krigshandlingene i Ukraina. Etter å ha lest boken, sitter jeg igjen med en klar formening om hva god etterretning også betyr for å sikre vårt demokrati og våre ressurser, enten E-tjenesten jobber nasjonalt, eller ute i den store verden.

Det er ingen tvil om at både Frode Kristoffersen og Kjetil Hatlebrekke er det vi kaller hel ved, men til å inneha den enorme kompetansen og erfaringen innen etterretning i så mange år, synes jeg Hatlebrekke er kledelig beskjeden.

Denne boken er meget leseverdig og anbefales på det sterkeste. Ikke overraskende at den seiler opp som en bestselger!

Utgitt på Gyldendal Forlag ISBN 9 788205 573284

Einar Holst Clausen

Kjernevåpen: Tid for besinnelse

Vladimir Putin åpner for å bruke kjernevåpen i krigen mot Ukraina. Stormaktene styrker sine arsener. Har man glemt hva det dreier seg om?

Etter bombingene av Hiroshima og Nagasaki i 1945 ble det gjennomført tallrike prøvesprengninger og samtidig omfattende forskning i regi av USAs forsvarsdepartement for å klarlegge virkningene av kjernefysiske våpen. Flere departementer og en rekke forskningsinstitusjoner deltok. Resultatene ble offentliggjort i boken *The Effects of Nuclear Weapons*. Den ble utgitt i flere oppdaterte utgaver, en forløper i 1950 og serieutgaver i 1957, 1962, 1964 og 1977. Den siste utgaven er på 650 sider og omfatter både fisjonsbomber i kilotonn-klassen og fusjonsbomber på flere megatonn. Boken er åpent tilgjengelig på nettet.

The Effects of Nuclear Weapons er mønstergyldig strukturert for formidling både til et bredt publikum og til vitenskapelige miljøer. Kapittelstrukturen dekker alle våpenvirkningene og typer skader for de ulike våpentypene: sjokkvirkninger, varmestråling, initiell radioaktiv stråling og langtids stråling fra spredt radioaktivt nedfall, effekt på radio- og radarfrekvenser, effekt av elektromagnetisk puls (EMP), og, ikke minst, biologiske virkninger. Hvert kapittel har en innledende del med tekst og figurer forståelig uten dybdekunnskap, etterfulgt av vitenskapelig dokumentasjon. Fremstillingen er objektiv og nøktern, og etterlater ingen usikkerhet om kjernevåpens omfattende ødeleggende og langvarige virkninger.

Tidlig på 1960-tallet ble det gjennomført en spørreundersøkelse blant anerkjente forskningsmiljøer. Spørsmålet var: Hvor mange megatonn-detonasjoner kan kaldkrigsmotstanderne sette av seg imellom før den nordlige halvkule vil være ubeboelig for mennesker og høyerestående dyr? Vurderingen avhenger av en rekke variable forutsetninger, så det var å vente at svarene ville sprike. Men svarene var i alle fall tydelige nok: Mellom 25 og 75.

Til tross for den lett tilgjengelige kunnskapen om våpnenes karakter, formidlet av det amerikanske forsvarsdepartementet, opplevde vi en omfattende opprustning av kjernevåpen, spesielt i USA og Sovjetunionen. Så finnes det vel militære argumenter for anvendelse, i gitte situasjoner? Svar på dette spørsmålet fikk jeg uspur, men autoritativt på slutten av 1960-tallet. På møte i NATO-hovedkvarteret i Bryssel kom jeg med lunsj-brett inn i den velfylt spisesalen i kantinen på jakt etter en ledig bordplass. Den fant jeg ved en britisk oberstløytnant i flyvåpenet. Vanlig small-talk, - og hva bringer deg hit? Han

var ansatt. Hvor? I Nuclear Planning Group. Virksomheten i gruppen var rimeligvis meget hemmelig, så jeg skiftet tema. Men han avbrøt mitt småsnakk med direkte tale, åpenbart frustrert: «It is not possible to find a situation where nuclear weapons can be used to military advantage. They are not weapons of war, - only weapons of deterrence. Planning for engagement is an impossible task.» Med andre ord, kjernevåpens eneste fornuftige funksjon er å hindre andre i å bruke dem, i frykt for gjengjeldelse. Det kan være viktig nok, men det umiddelbare spørsmålet blir jo hvor mange kjernevåpen man trenger for en slik avskrekking. USA opplyses nå å ha til sammen over 5000 kjernevåpen i ulike kategorier, Russland over 6000.

Det er mot den brede fagbakgrunnen om kjernevåpens katastrofale virkninger vi må se de to problemstillingene som er aktuelle:

– Putin og utenriksminister Lavrov har gitt tydelig beskjed om at innsats av kjernevåpen i krigen i Ukraina ikke skal utelukkes. Det er ikke mulig å oppfatte dette som et informert og ansvarlig standpunkt. Enten dreier det seg om desperat bløff, eller om grovt ansvarsløs planlegging. Meget skremmende uansett.

– Politisk var bevisstheten om kjernevåpnenes grufulle virkninger som nevnt meget sterk i de første tiårene etter Hiroshima og Nagasaki. En fyldig oversikt over initiativer og avtaler for å begrense (og etter hvert forby) utvikling, produksjon og lagring og bruk av kjernevåpen er gitt i den engelske Wikipedia. Sammenfall i grunnholdninger mellom USAs og Sovjetunionens ledere ga grunnlag for å føre frem avtalene for begrensning i typer og antall våpen og leveringsmissiler. Meget ble utrettet, men det som gjenstår er altså mer enn nok til å påføre store områder eller hele kloden uopprettelig skade. Interessen for videreføring av nedrustningsarbeidet synes imidlertid redusert. Under Trump gikk USA ut av atomavtalen med Iran uten indikasjoner på krenkelse av avtalen fra Irans side. Under Putin har Russland krenket INF-avtalens forbud mot produksjon og utplassering av våpen med kort og middels rekkevidde. Som følge av krenkelsen har USA og derpå Russland trukket seg fra avtalen.

– I tillegg til den øyensynlig reduserte frykt for våpenvirkningene og redusert interessen for avtaler om nedrustning og rustningsbegrensning iverksettes omfattende programmer i USA for fornyelse og videreutvikling av kjernevåpen. Det ubehagelige spørsmålet melder seg: *Er vi i ferd med å glemme hvilken trussel disse våpnene kan utgjøre?*

Nils Holme

Tidligere direktør FFI

(Red.anmrk: Det var ikke plass til alle henvisninger)

Usikre tider for Taiwan

Etter Nancy Pelosi reise til Taiwan har flere andre amerikanske politikere vært på besøk, ganske sikkert for å markere motstand mot de kinesiske truslene om å invadere Taiwan og dessuten å støtte demokratiet på øya. Det samme har flere representanter for Taiwans diplomatiske allierte og vennligsinnede stater som blant annet Japan, Tsjeckia og Litauen samt en delegasjon fra det franske senatet. Det er ikke noe folkekrav på Taiwan – eller republikken Kina som er det offisielle navnet - om en gjenforening med Folkerepublikken Kina som opptrer mer og mer aggressiv i Taiwan-streket. Taiwanske militære er på vakt, og i slutten av august ble en kinesisk drone skutt ned.

Dessuten blir USAs støtte mer og mer klar under president Biden. I et intervju med CBS den 18/9 uttalte han at amerikanske styrker vil forsvare Taiwan ved et «uprovosert angrep». Han opplyste dessuten at USA står bak «ett-Kina»-politikken, men at Taiwan tar egne avgjørelser om uavhengighet. Dette er nye toner fra USAs president, spør du meg.

De fleste land i verden – med unntak av 14 småstater - anerkjenner Taiwan som en del av Folkerepublikken. Men fakta på bakken er noe annet, Taiwan har styrt seg selv i over 70 år og utviklet et demokrati som ikke står tilbake for demokratiske land i vår del av verden.

Jeg håper at politikere og regjeringer verden over har tenkt over hva dette i realiteten betyr for folket på Taiwan, men jeg er ikke helt sikker. Sporene fra Hongkong burde skremme. Det er ingen ting som tyder på at befolkningen der får leve som nå. Det som venter dem er strenge sikkerhetslover, og domstoler som også dømmer folk til døden, slutt på demokrati, presse-, religions- og forsamlingsfrihet. Ettpartistaten vil etter alle solemerker bli en realitet for et folk som har opplevd overgangen fra et autoritært regime til et moderne demokrati. På Taiwan blir besøk fra utenlandske politikere sett på som en solidaritetsreise. Og kineserne raser. Nettopp derfor – reis til Taiwan og støtt demokratiet! Følg utviklingen på nettstedet Taiwan today.

Nils Tore Gjerde

Forsvarsbudsjettet – for liten økning i årsverk!

Forsvarsbudsjettet øker med flere milliarder kroner. BFO etterlyser likevel en større satsing på personell.

■ Tekst Øyvind Førland Olsen, Kommunikasjonsrådgiver/BFO

REGJERINGEN FORESLÅR ET FORSVARSBUDSJETT PÅ 75,8 MILLIARDER KRONER FOR 2023

Det utgjør en økning på 6,8 milliarder kroner sammenliknet med saldert budsjett 2022. Det er en økning på 9,8 prosent. «Justert for kompensasjoner, tekniske endringer og inntektsøkninger øker regjeringen forsvarsbudsjettet med 7,8 prosent, om lag 4,5 milliarder kroner, sammenliknet med saldert budsjett 2022», skriver regjeringen. For 2022 er forsvarsbudsjettet på 69 milliarder kroner.

SATSER PÅ PERSONELL

Forsvarsminister Bjørn Arild Gram (Sp) trekker fram at økningen i forsvarsbudsjettet, skjer i en alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon med krigen i Ukraina. Han viser til at regjeringen vil styrke tilstedeværelse i nordområdene, og evnen til å motta og koordinere innsatsen fra allierte. En styrking av personellet er også prioritert, uttaler Gram.

– Personellet er Forsvarets viktigste ressurs, og de ansatte i Forsvaret skal ha gode arbeids- og boforhold. Regjeringen vil derfor øke antall ansatte, forsere personellopptrappingen og øke inntaket på Forsvarets skoler, sier Gram i en pressemelding.

BFO – FOR FÅ ANSATTE

Leder BFO Jens B. Jahren sier at det er positivt at regjeringen styrker bemanningen i Forsvaret. Det er imidlertid ikke nok med tanke på den alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen, og Forsvarets største utfordring: For få ansatte som blant annet fører til svekket forsvarsevne.

– Det er for liten økning på antall årsverk. Regjeringen fortsetter å effektivisere utdanningen særlig innen fag- og funksjonsutdanning etter mønster av utdanningsreformen. Det er helt feil medisin, sier Jahren.

Jahren viser også til at større inntak ved Forsvarets høyskole (FHS), må følges av satsing på infrastruktur og flere ansatte ved Forsvarets skoler.

– En økning på 83 elevplasser ved FHS uten tiltak med flere års-

verk eller EBA (eiendom, bygg og anlegg) er vanskelig å forstå. Det er allerede fullt og for lav kapasitet slik situasjon er nå, sier Jahren. Jahren viser til at forslaget om bedre bo- og arbeidsforhold i Forsvaret ikke legger opp til en tilfredsstillende forbedring av dagens situasjon.

BEHOLDE ANSATTE I FORSVARET

YS-leder Erik Kollerud etterlyser også en forpliktende satsing på personell:

– I den sikkerhetspolitiske situa-

sjonen vi er inne i er det helt nødvendig å øke bevilgningene til Forsvaret, men vi må heller ikke se oss blinde på kroner og øre. Det er ikke bare mengden av utstyr som teller. Det er faktisk mennesker som skal bruke utstyret og gjøre jobben. Å utdanne og beholde gode soldater og offiserer som får trent er den største utfordringen for Forsvaret, og noe regjeringen virkelig må ta tak i, sier han.

Nestleder i BFO Rune Rudberg peker på at han ønsker sterkere signaler fra regjeringen knyttet til ivaretagelse av ansatte i Forsvaret. Det burde vært klare signaler om en pensjon som ellers i samfunnet, der pensjonsopptjening på variable tillegg kommer på plass for ikke å miste ytterligere kompetanse, sier Rudberg til Forsvarets forum.

DETTE ER NOEN AV FORSLAGENE TIL REGJERINGEN:

- øke bemanningen med nesten 200 årsverk i Forsvaret.
- Hæren får totalt 64 årsverk i 2023. Personell-økningen skal prioriteres til Finnmark landforsvar og Brigade Nord.
- øremerke 100 millioner kroner til å bedre bo- og arbeidsforholdene for personell.
- øke antallet soldater i Heimevernet med 500 – fra 37 000 til 37 500 i områdestrukturen.
- øke utdanningskvotene med totalt 83 studieplasser på Forsvarets skoler.

Leder i Befalenes Fellesorganisasjon Jens Jahren etterlyser en sterkere satsing på personell i Forsvaret.

AV JOHN BERG, MAJOR (R)
Forsvarsanalytiker

USMC MODERNISERER

USAs Marinekorps fortsetter sin storstilte modernisering til en fremtidsrettet, gripbar styrke. Nå har korpset kontraktet åtte General Atomics MQ-9A ER (Extended Range) Reaper droner, i betydelig forbedret versjon. Dronene vil bli stasjonert på Hawaii og være operative fra sensommeren 2023, der de i første omgang skal bistå i treningen for US Marine Littoral Regiment.

MQ9A Reaper.

US SOCOM TENKER NYTT

Men det er flere amerikanere som forbereder seg på fremtiden med oppfinnsom tenkning. US SOCOM (Special Operations Command) bestiller nå opptil 75 Air Tractor AT-802U Sky Warden, et lite og i utgangspunktet enkelt «jordbruksfly» som opprinnelig er utviklet for sprøyting av åkre og som svenskene og andre bruker i brannslukking. Svenskene har dem på flottører. SOCOMs fly bestilles imidlertid via L3 Communications som skal spesialutstyre dem så det rekker.

Enmotors AT-802 i opprinnelig versjon har en tomvekt på 2,95 tonn og en max takeoff vekt på 7,25 tonn. Marsjfart er 356 km/t og rekkevidde oppgis til 1300 km. Den ser ut som noe som er bygget på et sykkelverksted. SOCOMs versjon skal imidlertid utvikles kraftig for Armed Overwatch programmet. Kost-

Air Tractor AT 802U Sky Warden.

nadsrammen er på opptil 3 milliarder dollar, inkludert trening og mye støtte. Initiell operativ kapasitet (IOC) ventes i 2026 og full kapasitet i 2029. Produksjonen av utviklet versjon ventes å kunne begynne i 2023.

Armed Overwatch programmet tar sikte på kostnadseffektiv og deployerbar kapasitet for nærstøtte, presisjonsild, væpnet ISR (Intelligence, Surveillance, Reconnaissance), strike koordinering og FAC (Forward Air Control) under enkle feltmessige forhold og utenfor høytrussel scenarioer, til støtte for USAs National Defence Strategy. Bør kunne brukes over skjærgård og offshore installasjoner, for eksempel.

SOCOM planlegger for fire operative skvadroner, hver med 15 fly og en femte øvingskvadron. En skvadron planlegges til enhver tid å operere utenfor USAs grenser. Air Tractor AT-802U vant i konkurranse med fire andre flytyper, de fleste i utgangspunktet mer avanserte, og dyrere. (Combat Aircraft okt 2022)

BRITISK MARITIM LUFTMAKT

Britene bygger nå ut sin FMAF (Future Maritime Aviation Force) maritime luftmakt basert på de to 65.000 tonnss hangarskipene HMS Queen Elizabeth og HMS Prince of Wales, med F-35B STOVL (Short Takeoff Vertical Landing) kampfly, og helikoptertypene Merlin HM Mk2 (en versjon av vårt AW101 redningshelikopter) og Wildcat for anti-ubåt, surveillance/warning, surface search og attack, og i tillegg en rekke typer droner og annen støtte.

Det viktigste droneprogrammet er Project Vampire der målsetningen er kostnadseffektiv ISR (Intelligence, Surveillance, Reconnaissance), og også med ESO (Electromagnetic Spectrum Operations) kapasitet. En innledende kontrakt her er gått til QinetiQ. Videre kjører britene droneprogrammet Vixen for overvåking, fylling av drivstoff i luften (altså fra drone til drone eller fra drone til bemannet fly, slik US Navy også utvikler), og EW (Electronic Warfare) og strike.

Det har lenge vært diskusjoner om britene vil fullføre sin opprinnelige plan om 138 F-35B kampfly. Nå er den opprinnelige bestillingen på 48 F-35B utvidet til 74 fly. Derav planlegges 59 fly til enhver tid å være ute ved skvadron og 15 inne til vedlikehold. Merlin og Wildcat helikoptrene vil operere i flere roller og Wildcat

vil nå initiell operativ kapasitet (IOC) med Sea Venom sjømålsmissiler i nær fremtid. Wildcat vil også omsider få taktisk datalink, men ikke dipping sonar selv om helikoptertypen er forberedt for dette. Wildcat'ene vil fortsette å bruke sine Stingray torpedoer styrt med sonaren på moderskipet, en jager eller fregatt.

Hæren bidrar til FMAF med en maritim skvadron Apache angrepshelikoptre og en med Chinook helikoptre, primært i transportrolle. Britene innfører nå sin nye AH-64E Apache AH Mk2 versjon for operasjoner primært fra hangarskipene. I FMAF operasjonskonseptet inngår i tillegg støtte fra P-8A Poseidon maritime overvåkingsfly fra Lossiemouth i Skottland. RAF har også bestilt tre MQ-9B Protector RG1 droner (lignende de US Marine Corps nå har bestilt åtte av) og bestilte nylig ytterligere 13, for 195 millioner pund. Det er uklart om britene går for den maritime Sea Guardian versjonen, men dronene vil kunne støtte maritime operasjoner. Det vil også britenes nye E-7D Wedgetail AEW (Airborne Early Warning) fly kunne gjøre. Wedgetail avløser velkjente AWACS. (David Billinge, Warships International fleet Review sept 2022)

AH 64E Apache.

Hangarskipet HMS Queen Elisabeth.

Britiske F 35 B ombord på hangarskip.

MSO STUDIO
gave og profileringsartikler

GIFTS THAT PLEASE THE
PLANET

msostudio.no

Last ned Offisersbladet-appen – få en annerledes leseopplevelse!

Den nye App'en heter Offisersbladet+, og skal fungere på iPad, Androide lesebrett og alle typer mobiltelefoner

Last ned utgavene og du har ditt eget Offisersbladet-bibliotek.

Fremragende bildeklaritet på lesebrett-utgaven, og tekstspalter du selv drar opp med fingeren.

Offisersbladets app!